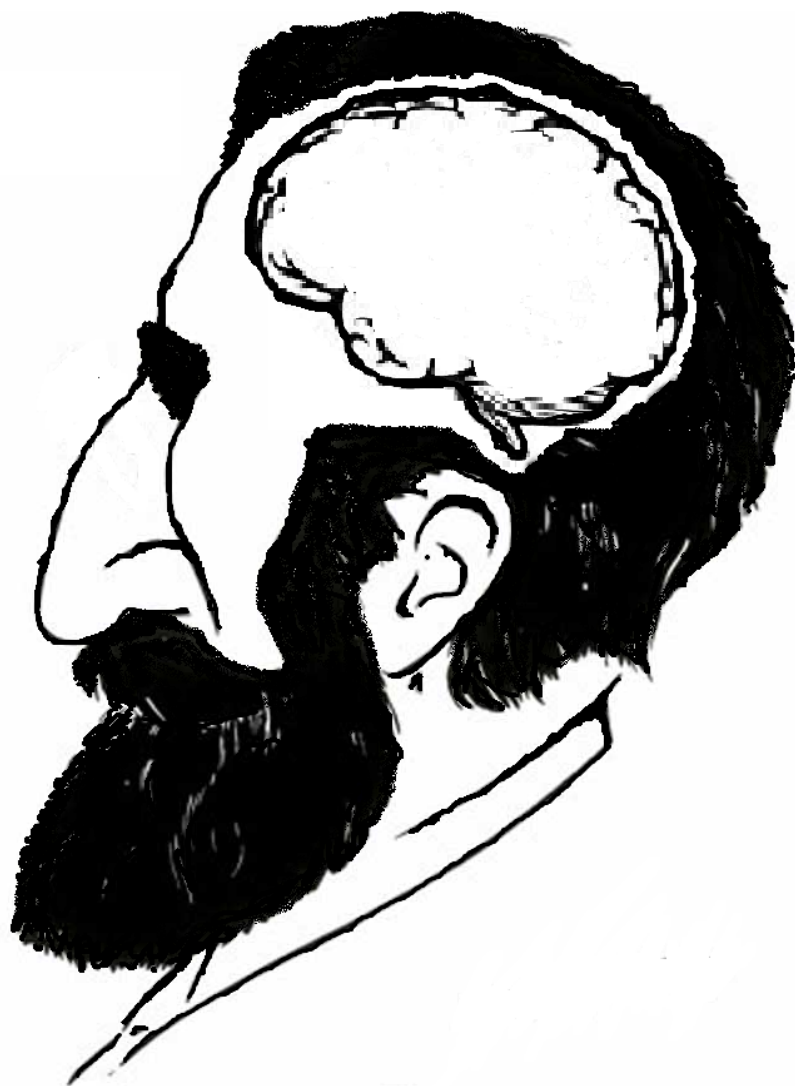

WHAT'S ON A PSYCHOPATH'S MIND?

What's on a Psychopath's Mind?

En forståelse af personlighedsforstyrrelsen psykopati gennem forskellige perspektiver

Gruppe nr. 116

Krista Bjerknæs Fallesen, 50280, krknfa@ruc.dk

Louise Damkjær, 49851, louisda@ruc.dk

Malte Dalsgaard Vilain, 50253, mdv@ruc.dk

Ninna Busk Rasmussen, 49439, nbuskr@ruc.dk

Sabrina Dalsgaard Rosencrone von Benzon, 49001, sdrvb@ruc.dk

Sophie Elmelund Pedersen, 49442, soelp@ruc.dk

Stine Bang Schmidt, 48987, sbangs@ruc.dk

Vejleder: James Giles

Afleveringsdato: 15.12.2014

Roskilde Universitet

Psykologi Bachelor

5. semester

Antal anslag: 109.189

Vi vil gerne sige tak til James Giles for god og konstruktiv vejledning.

Abstract

The following project investigates the clinical condition psychopathy, and how this is created from a social constructionism and a psychodynamic perspective. To explore this field from multiple angles a biological perspective has also been introduced. The problem will be examined by using several theorists including John Reid Meloy, Robert D. Hare, Hervey M. Cleckley, Thomas Szasz and others.

First, the different scientific approaches will be explained as well as the biological perspective and the various ways of diagnosing and identifying a psychopath from the inclusion of both Hare's checklist, the European ICD-10 system and the American DSM-5.

Furthermore we will analyze and discuss why and how psychopathy is created. We will meanwhile evaluate and criticize the theories from our own perspective.

Throughout various discussions, we have found that the main conclusion is that none of the different perspectives or theorists have a simple explanation, and not an explanation that doesn't include the different aspects of biology, psychodynamics and social constructionism.

Resumé

Dette projekt omhandler hvorfor og hvordan psykopati skabes ud fra et socialkonstruktionistisk og et psykodynamisk perspektiv. For at belyse dette felt fra flere vinkler, inddrages også et biologisk perspektiv. Psykopati vil blive bearbejdet ud fra flere teoretikere, blandt andet John Reid Meloy, Robert D. Hare, Hervey M. Cleckley, Thomas Szasz med flere. Først og fremmest redegøres der for de forskellige videnskabsteoretiske retninger, samt det biologiske perspektiv og de forskellige måder at diagnosticere og identificere psykopati ud fra, med inddragelse af både Hares tjekliste, det europæiske ICD-10 system samt det amerikanske DSM-5.

Derefter analyseres og diskuteres der, ud fra ovenstående, den netop nævnte problemstilling omkring, hvorfor og hvordan psykopati skabes. Vi vil i samme ombæring vurdere teorierne ud fra vores eget perspektiv.

Sidst konkluderes de forskellige diskussionselementer og projektgruppens holdning. Den hovedsagelige konklusion på projektet er, at ingen af de forskellige perspektiver eller teoretikere har én forklaring, da de alle, til en vis grad, inddrager flere perspektiver, som må fungere i samspil.

Indhold

Indledning	6
Problemfelt.....	7
Afgrænsning.....	8
Motivation.....	8
Diagnosticering	9
DSM.....	9
ICD-10	10
PCL-R	10
Thomas Szasz.....	11
Videnskabsteori.....	13
Psykoanalysen og psykodynamiske processer.....	13
Socialkonstruktionisme.....	15
Teori.....	17
Hervey M. Cleckley	17
Robert D. Hare	20
John Reid Meloy	23
Biologisk perspektiv	28
Diskussion.....	30
Konklusion	47
Referenceliste.....	49
Litteraturliste.....	51

Indledning

“In the animal kingdom, the rule is, eat or be eaten; in the human kingdom, define or be defined”
(Szasz 1973:20).

En grundlæggende forskel på mennesker og dyr er menneskers tendens til at definere andre, for at forstå dem og sig selv. For at kunne forstå andre, kræves evnen til at føle empati - at kunne indleve sig og genkende andres følelser. Gennem tiden har der altid eksisteret personer, som det gængse samfund har stillet sig uforstående overfor, grundet disse personers handlen og ageren i dagligdagen. Inden for de sidste århundreder, har forskere, gennem undersøgelser, forsøgt at forstå og klargøre, hvorfor disse mennesker adskiller sig fra de resterende samfundsborgere. Forskerne fandt afvigelser i personligheden, i form af blandt andet manglende empati, en følelsesforstyrret personlighed og en lav aggressionstærskel. Disse personer fik betegnelsen psykopater. Hvordan skal vi forstå mennesker, som ikke besidder denne evne og hvad vil det egentlig sige at have en afvigende personlighed, også kaldet en personlighedsforstyrrelse? Det har gennem undersøgelser vist sig, at psykopati er en svær og kompleks størrelse, blandt andet fordi psykopater ikke anser sig selv som afvigende i negativ forstand. Personlighedsforstyrrelsens kompleksitet har resulteret i modstridende teorier og perspektiver på, hvordan psykopati anskues og forstås.

For at kunne forstå en forstyrrelse i personligheden, må det antages, at der eksisterer en “normal” personlighed, som kan afviges fra. Så, hvordan kan vi definere nogle personer som “normale” og andre som “unormale”? Er personligheden determineret fra barnsben, eller er det noget, der skal forstås som en kontinuerlig udvikling, der er socialt betinget?

Problemfelt

Med udgangspunkt i socialkonstruktionistiske samt psykodynamiske perspektiver, vil dette projekt afdække personlighedsforstyrrelsen, psykopati. De videnskabssteoretiske retninger præsenterer forskellige synspunkter af, hvordan psykopati bør anskues. Hvad er psykopati egentlig? For at få en forståelse af afvigende personligheder er vi nødsaget til at undersøge, hvad der kendetegner en "normal" personlighed ifølge disse teoretiske retninger. Et karaktertræk hos psykopaten er en mangel på empati og et narcissistisk sind. Hvorvidt man kan kalde psykopati for en lidelse, hvis psykopaten ikke selv er i stand til at forstå sin destruktive adfærd? Disse spørgsmål besvares i en diskussion, der ligeledes vil inddrage et biologisk perspektiv. Det biologiske perspektiv præsenterer en naturvidenskabelig tankegang, der fungerer som en sammenfatning mellem vores videnskabssteoretiske tilgange, ved at give en fælles forståelse af den "normale" og den dysfunktionelle personlighed. Hvilken indflydelse har vores genetiske sammensætning på udviklingen af psykopati? Er det i modsætning til dette en konstrueret virkelighed, som vi alle er med til at skabe? Hvilken betydning har vores tidlige udviklingsstadier og primære omsorgspersoner på udviklingen af vores personlighed? Ved at diskutere psykopati, som er et yderst omdiskuteret og komplekst felt, medfører dette, at den endelige konklusion vil fremstå som en udvidet debat og bidrage til en bredere forståelse af personlighedsforstyrrelsen. Ud fra dette problemfelt ønskes at besvare følgende problemformulering:

Hvordan og hvorfor skabes den psykopatiske personlighedsstruktur ifølge socialkonstruktionisme og en psykodynamisk tilgang, og kan disse bidrage til en bredere forståelse af psykopati?

Afgrænsning

Projektets fokus har som udgangspunkt været personlighed og afvigelser deraf. Dette felt bød på et bredt udvalg af psykiske lidelser såsom depression, angst og skizofreni, men vores interesse fandt vi i forstyrrelsen psykopati, da denne personlighedsforstyrrelse ses særligt afvigende på flere punkter. Psykopati spænder over en række personlighedsforstyrrede træk, såsom antisocial adfærd, manglende empati og narcissisme. Vi valgte dermed at afgrænse os til psykopati, frem for, eksempelvis narcissisme, som overordnet emne, da denne forstyrrelse i personligheden lægger op til en bred diskussion og forståelse.

Da projektet omhandler psykopati, som udgør et teoretisk omdiskuteret felt, har der været adskillige oplagte tilgangsvinkler og mulige videnskabsteoretiske retninger. Vi har blandt andet overvejet at inddrage essentialisme, som én af projektets videnskabsteoretiske hovedretninger. Vi valgte istedet at fokusere på en naturvidenskabelig biologisk udlægning, for at lade denne retning fungere som et supplerende perspektiv til socialkonstruktionismen og psykoanalysen. Vi fandt det oplagt at lave en teoretisk diskussion, ved brug af socialkonstruktionisme og psykoanalysen overfor hinanden i forhold til psykopati. I arbejdet med disse teoretikere måtte vi erkende, at biologien, til en hvis grad, har en vigtig indflydelse på forståelsen af, hvorfor og hvordan psykopati skabes.

Motivation

Projektets fokus på psykopati som personlighedsforstyrrelse, er udsprunget af dette semesters centring omkring psykologiske perspektiver og teoretiske hovedretninger. Semesterets kurser har givet os kompetencer til at reflektere og diskutere teoretiske retninger i forhold til hinanden, og heraf er ønsket om at skrive et teoretisk projekt, udsprunget. På baggrund af dette søgte vi et emne med mulighed for at diskutere forskellige psykologiske retninger overfor hinanden. Her fandt vi, at personlighedsforstyrrelsen, psykopati, har en bred baggrund af forskellige psykologiske perspektiver, og umiddelbart anses som et svært definerbart felt. Ud fra dette fandt vi det relevant at skabe et diskuterende projekt, frem for en komparativ analyse. Dog vil analyserende konkretiseringer og komparative aspekter altid indgå implicit i en teoretisk diskussion. Projektet ønsker at skabe debat og indlede nye spørgsmål om psykopati, og ikke nødvendigvis bidrage til et endegyldigt svar.

Diagnosticering

Det har vist sig, at der opstår problemer ved diagnosticeringen af en psykopat. Der findes psykopati i forskellige grader og på baggrund af dette, er der opstillet en række karakteristika, som skal indikere, hvorvidt en personlighedsstruktur er psykopatisk eller ej. Følgende afsnit omhandler en redegørelse for to diagnosticeringssystemer; det amerikanske diagnosesystem DSM og det europæiske WHO's ICD-10. Yderligere vil afsnittet indeholde en redegørelse for den anerkendte tjekliste, *Psychopathy Checklist — revised* (PCL-R) udarbejdet af Robert D. Hare.

DSM

Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) er en metode og en kategorisering, som benyttes til at diagnosticere mentale forstyrrelser. Følgende ti sygdomme er blevet registreret: Paranoid, schizoid, schizotypal, narcissistic, antisocial, borderline, histrionic, avoidant, dependent, obsessive-compulsive (DeFife 2010). Denne metode, som er udarbejdet af *American Psychiatric Association* (APA), har udviklet sig siden dens oprindelse i 1994. Her fik den navnet DSM IV og blev efterfølgende revurderet flere gange. Først til en mindre udvikling med det tilhørende navn DSM-IV-TR og senere blev den udviklet til DSM-5 i 2013. DSM er et system, som kun benyttes i USA, og derfor er det anderledes end det, der ellers benyttes i andre lande. Systemet er udviklet af mange psykologer, og foreningen har mange ansatte, hvilket betyder, at DSM er under konstant udvikling og gør derfor systemet mere kommercielt. Da denne udvikling, skaber en økonomi omkring systemet, og da den er amerikansk, bliver den benyttet i mange spektre af sundhedssystemet. I forbindelse hermed har den været kritiseret for at tilgodese medicinalvirksomhedernes omsætning. Udviklingen af DSM-5, startede i 1999. I løbet af denne 19-årige periode har psykologiens og psykiatriens forskning udviklet sig markant (Kupfer i *American Psychiatric Association* 2014).

DSM-5 er senere blevet kritiseret for ikke at være tilstrækkelig revolutionerende, i forhold til DSM-IV-TR. En af de omdiskuterede problemstillinger vedrørende overgangen fra DSM-IV-TR til DSM-5 omhandlede, at følgende fire ud af ti mentale forstyrrelser blev fjernet fra listen: Paranoid, schizoid, histrionic og dependent (Pull 2013). Endnu et kritikpunkt har været, at definitionerne på de enkelte mentale forstyrrelser, har været særdeles specifikke og for skarpt opdelt, hvilket har medført en vanskelighed i at definere og forstå den enkelte persons sygdom. Denne problematik opstår, da symptomer kan variere og indgå under flere forskellige mentale forstyrrelser. Udledt herfra opstår

spørgsmålet om, hvorvidt opdelingen af symptomer i de forskellige mentale forstyrrelser skal være mere flydende, da psykologer og psykiatere tidligere har forholdt sig mere slavisk til DSM systemet (Hacking 1995:22).

ICD-10

World Health Organisation (WHO) har udviklet et andet diagnosesystem kaldet ICD-10. Dette system er et generelt diagnosesystem, som medtager alle sygdomme, både fysiske og psykiske. Psykiske lidelser har, i dette system, sin egen kategori: "Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser inkl. psykiske udviklingsforstyrrelser" (WHO 1:2014). I dette kapitel findes kategorierne F00-F99, hvor tal mellem 00 og 99 symboliserer forskellige lidelser. Inden for ICD-10 hører forstyrrelser af personligheden under kategorien F60, og i denne findes tre undergrupper. For dette projekt er undergruppen, dyssocial personlighedsforstyrrelse, relevant. Denne underkategori hedder F60.2 og indebærer følgende symptomer: amoral, antisocial, asocial, psykopatisk og sociopatisk (WHO 2:2014).

PCL-R

Hare har gennem de sidste mange årtier gennemarbejdet en tjekliste for diagnosticering af psykopati, som har været under udvikling siden 1960'erne. Tjeklisten er udviklet og udarbejdet ud fra undersøgelser og observationer af fængselsindsatte. Hare fokuserede, i sine observationer, på de indsattes ageren helt ned til mindste detalje. Han udsatte desuden de indsatte for makabre og neutrale billeder og kunne derved udlede, at der var stor forskel på reaktionerne hos psykopaterne og de andre indsatte. Psykopaterne viste samme respons på de makabre billeder, som på de neutrale. På baggrund af disse undersøgelser, konkluderede Hare, at psykopater er emotionelt døve, hvilket betyder, at de mangler kapaciteten til at udvikle følelser som empati, samvittighed og kærlighed. Tjeklisten blev offentliggjort for første gang i 1980'erne (Spiegel 2011).

Hare har siden offentliggørelsen af tjeklisten klargjort, at denne liste kun skal benyttes af professionelle psykologer som hjælp til at diagnosticere psykopater. Han påpeger, at listen ikke bør benyttes i retslige sammenhænge, da den er udviklet udelukkende med henblik på et redskab til psykologer og kan derfor ikke benyttes ud fra et objektivi perspektiv i retssystemet (ibid.).

Tjeklisten indeholder 20 punkter eller kriterier, hvor der, ved hvert punkt, tildeles point mellem 0 og 2 afhængig af i, hvor høj grad punktet passer på undersøgelsespersonen. Kriterierne berører em-

ner som personlighed, individuelle karaktertræk samt opvækst og barndom (Hare 2010:12). Ud fra disse kriterier får den undersøgte person point af en psykolog efter et længerevarende semistruktureret interview. Det er gennem undersøgelser og forskning, at Hare har erfaret at ved at opnå 30 point, diagnosticeres en person med psykopati. Der kan maksimalt opnås 40 point på listen. Almindeligvis opnås 4-6 point hos personer, som ikke har en psykopatisk personlighedsstruktur (ibid.).

Thomas Szasz

I forlængelse af ovenstående forskellige diagnosesystemer indeholder følgende afsnit en kort redegørelse af psykiateren Thomas Szasz's teori. Denne omhandler, hvordan begrebet "sindssyge" udtrykker en stigmatisering foretaget af den fornuftige del af samfundet. Når majoriteten kategoriserer de sindssyge som afvigende, retfærdiggøres majoritetens sociale kontrol og undertrykkelse, samtidig med at disse sindssyge mennesker tilsidesættes. Yderligere fremhæver Szasz, hvordan det er væsentligt at have den historiske udvikling af den institutionelle psykiatri for øje, i betragtningen af, hvordan vi i dag definerer og diagnosticerer sindssygdom og hermed psykopati.

I bogen *The Manufacture of Madness* fra 1972, søger Thomas Szasz at vise, hvordan og hvorfor etiske overbevisninger og sociale forudsætninger, baseret på begrebet 'psykisk sygdom', udgør en umoralsk ideologisk intolerance (Szasz 1972:xv).

Begrebet sindssyge bidrager til, at majoriteten er i stand til at stigmatisere og kategorisere, hvem de synes, der passer ind i de sindssyges kategori (ibid:xvi). Szasz sammenligner psykiatriens håndtering af mentale sygdomme, med fortidens samfunds tro på hekse og heksekræfter. Dette fremhæver han for at understrege nødvendigheden i at have en forståelse for den historiske udvikling, der har foreligget inden den institutionelle psykiatri, som vi kender i dag. Dette eksemplificeres således: "(...) *this is a book on the history of Institutional Psychiatry - from its theoretical origins in Christian theology to its current practices couched in medical rhetoric and enforced by police power*" (ibid:xvii). Ved at trække på fortidens opfattelse af hekse, fremhæver Szasz, at begrebet 'mental illness' har den samme logiske og empiriske status, som det daværende begreb om hekseri (ibid:xix): "*These problems of "differential diagnosis" would disappear if we regarded the physician as an expert on diseases of the body only and recognized mental illness as a fictitious entity similar to witchcraft*" (ibid:25).

Et andet væsentligt nøgleord hos Szasz er ordet 'deviant'. Når en majoritet kategoriserer de sindssyge som afvigende (deviant), er dette ofte et udtryk for at tilsidesætte disse mennesker, som dårligere stillet samt at retfærdiggøre majoritetens sociale kontrol, undertrykkelse, forfølgelse eller endda fuldstændig udslettelse af minoriteten. Dette eksemplificeres i følgende: "(...) *a person may be considered deviant not only because his conduct differs from a socially observed norm, but also because it differs from a morally professed ideal*" (ibid:xxvi). Dette citat er interessant, da det indleder spørgsmålet vedrørende moralske normer og idealer som altafgørende for at passe ind blandt majoriteten i samfundet. Szasz stiller sig samtidig meget kritisk over for hele psykiatrien, da han mener, at de, ved at lede efter mentale lidelser, i deres arbejde, altid vil finde disse; "*I have discussed and documented elsewhere that there is no behavior or person that a modern psychiatrist cannot plausibly diagnose as abnormal or ill*" (ibid:35). Ved at beskæftige sig med unormal opførelse, og generelt psykiske lidelser, melder spørgsmålet sig omkring, hvad der i så fald kan defineres som normalt. Hertil påpeger Szasz, at i takt med psykiaternes øget magt og velstand, ses en markant forøgelse af tilfælde af mentale lidelser (ibid:36).

Ud fra ovenstående kan det udeledes, at Szasz belyser psykiatriens magt over mennesker udover den gængse befolkning, og der begås overgreb på patienterne i form af frihedsberøvelse. Dette mener Szasz forekommer ved, at psykiatrien uddeler uberettigede og mangelfulde diagnoser. Disse bliver trumfet igennem ved faglig retorik, samt juridiske foranstaltninger. Det er vigtigt at have in mente, når man læser Szaszs værker og arbejder med hans teorier, at han udelukkende fokuserer på institutionel psykiatri i Nordamerika. Faget psykiatri har en autoritær magt uanset, hvilken nation den befinder sig i, men vi kan ikke forudsætte at tilgangen, brugen og respekten for den autoritære magt, er den samme på tværs af nationer.

Videnskabsteori

Følgende afsnit vil indeholde en redegørelse for den psykoanalytiske samt den socialkonstruktivistiske retning for at skabe et videnskabsteoretisk overblik over projektets teoretiske fokus. I dette projekt, er Freuds psykoanalyse relevant at anvende i et videnskabsteoretisk aspekt, da der arbejdes med Meloy's udlægning og fortolkning af psykodynamiske processer. Den psykoanalytiske forståelse er ydermere relevant for projektets fokus på personlighed, da Meloy's teori udspringer af denne forståelse.

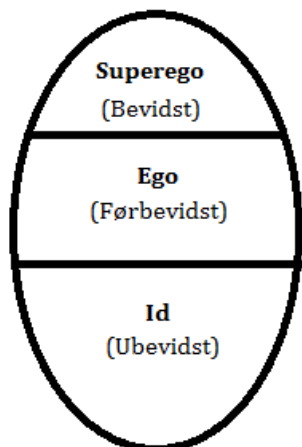
Psykoanalysen og psykodynamiske processer

Inden for psykoanalysen er der tale om psykodynamiske processer, hvilke beskriver de psykiske kræfter, der er virksomme i den enkelte person og ligeledes mennesker imellem. Psykodynamiske aspekter refererer til, at menneskets personlighed indeholder flere instanser såsom drifter, moral, det ubevidste og det bevidste. Vekselvirkningen mellem det ubevidste og bevidste har en yderst afgørende indvirkning på personlighedsstrukturens dannelse (Brørup, Hauge og Thomsen 2006:30).

Psykoanalysen bygger på en forståelse af, at individet udvikler sin personlighedsstruktur gennem faser og udviklingsstadier i de spæde år (Bertelsen 2001:40).

Denne tilgang bygger på en forståelse af, at den måde individet handler og lever på, er bestemt af kræfter af biologisk karakter og funktionsmåder, som ikke er mulige at kontrollere eller endvidere, noget vi ikke har kendskab til (ibid:29). Ud fra et psykoanalytisk perspektiv anskues personligheden som et dynamisk system, hvor det væsentlige er karakteriseret ved forholdet mellem det bevidste og ubevidste (ibid:42). Freud fandt, gennem sine erfaringer med psykoanalytisk behandling, frem til en opdeling af menneskets personlighed i tre strukturer: '*Det'et*', '*jeg'et*' og '*overjeg'et*' - også kaldt '*id*', '*ego*' og '*superego*' på latin. Disse strukturer fungerer som menneskets indre funktioner og kræfter, der bevirker og former personligheden, og måden, hvorpå disse spiller sammen, er udtryk for den enkeltes personlighed (Brørup, Hauge og Thomsen 2006:29).

Personlighedsmodellen

Figur 1. Freuds personlighedsmodel, som illustrerer de tre strukturer i personligheden

Den primitive og medfødte del af personligheden er id'et, hvor menneskets drifter og senere fortrængte psykiske instanser findes. Id'et er ubevidst og drevet efter lystprincippet, med en søgen efter tilfredsstillelse ud fra de primære processer, hvor der ikke eksisterer en fornuftig og logisk tankegang (ibid:29). I kontrast til det driftsstyrede id, findes personlighedens superego, hvor idealforestillinger og samvittigheden findes. Superego'et fungerer som personlighedens overvågende og kontrollerende del, hvor superego'et guider individet på rette vej, ud fra omgivelsernes moral og normer. Hvis disse retningslinjer ikke formår at blive fulgt, kan det medføre en reaktion af skam- og skyldfølelse (ibid:30). Mellem id og superego findes ego'et, som er personlighedens realitetsoverrettede del (ibid.). Denne fungerer som en balancegang mellem driftstilfredsstillelse og idealer og skal sikre et kompromis mellem disse. Ego'et indeholder en række bevidste funktioner; perception, tænkning, hukommelse, sprog etc., der er afgørende for personens tilpasning. Disse funktioner råder over ubevidste forsvarsmekanismer. Er en person ikke i besiddelse af et stærkt og balanceret ego, men derimod domineret af drifter, kan dette medføre impulsgennembrud og en "(...)holdningsløs psykopat, der kun har blik for sin egen umiddelbare lyst" (ibid.).

Socialkonstruktionisme

Der kan argumenteres for, at Hare, Cleckley og Szasz teorier, har visse socialkonstruktionistiske tendenser. Socialkonstruktionisme bygger på en forståelse af, at den omkringliggende verden er skabt ud fra og i kraft af mennesket selv. Den grundlæggende idé bygger på at alt, hvad vi regner for virkeligt er socialt konstrueret (Gergen & Gergen 2004:9). Idéen bag socialkonstruktionisme forekommer umiddelbar enkel og ligetil, men i virkeligheden åbner forståelsen, ifølge socialkonstruktionister, op for en ny måde at tænke på vedrørende alt, vi nogensinde har lært om os selv og om verden, (ibid:8). Ud fra dette, er de fleste tilhængere af socialkonstruktionismen af den overbevisning, at teorien kan medføre en revurdering af tænkningen med hensyn til, hvordan vi kan handle på nye og anderledes måder.

En vigtig pointe inden for socialkonstruktionisme er, at gennem menneskers måde at kommunikere på, konstruerer vi den verden, vi lever i, og sociale relationer mellem mennesker er derfor altafgørende for, hvordan og hvorfor verden er, som den er. Hertil kan man sige, at alt, hvad vi regner for gode og dårlige ting, kun eksisterer så længe at vi som mennesker, i et samfund, bliver ved med at reproducere disse forestillinger. Så længe vi bliver ved med at kategorisere vores omgivelser, forbliver vores verden forholdsvis forudsigelig og forudbestemt (ibid:10). I forlængelse af dette, er essensen, at socialkonstruktionisme kan føre til en reproduktion af nye muligheder og tankemønstre, da der inden for teorien, ikke findes nogle begrænsninger af noget der traditionelt set, ses som det rigtige og det sande. Med dette beskrevet, behøver det dog ikke at betyde, at vi skal forkaste alt, hvad vi hidtil opfatter som virkeligt. Dette skal blot vække nogle tanker om, at vi, hverken er bundet til traditionens lænker eller historiens, og at vi som mennesker selv er skabere af fremtiden, sådan som vi vil have den skal være.

Inden for socialkonstruktionisme forholder man sig kritisk til individualismen, forstået på den måde, at når individet foretager bevidste handlinger, anskues dette som et resultat af menneskets måde at konstruere verden på (ibid:22). Hertil er det, set fra en konstruktionistisk vinkel, relationer og ikke individer, der er samfundets fundament og grundlag.

Ud fra denne relationelle anskuelse, hvor sociale relationer er bestemmende for den verden vi lever i, kan vi dermed rekonstruere alt, hvad vi anser som personligt. Vores private tanker og hele menneskets følelsesspektrum, er alt afhængig af den relationelle kontekst, de udspringer fra, forstået på den måde, at disse følelsesmæssige tilstande ikke er noget inde i os, men snarere performative handlinger (Gergen & Gergen 2004:22). Ud fra denne antagelse, er følelsetilstande ikke fasttømret som

en del af vores hjernestruktur og personlighed. Disse tilstande opstår derimod i kraft af sociale relationer og uden disse relationer, er der således ikke meget, der kan siges at være en ”privat” verden i vores liv (ibid:22).

Eftersom psykiske lidelser i dag har fået mere fokus, og der de seneste mange år tilsyneladende er stillet flere psykiske diagnoser, har dette, ifølge et socialkonstruktionistisk perspektiv, nogle konsekvenser og virkninger (Gergen & Gergen 2004:26). Denne forestilling om, at psykiske lidelser eller personlige mangler er blevet videnskabeligt anerkendt, medfører, at vi kommer til at konstruere os selv derefter (ibid.). Da disse psykiske lidelser først er blevet belyst inden for de seneste mange år, betyder det, at det er mennesket, der konstruerer, hvad der anskues som en sygdom eller ej. Pointen er, at disse lidelser ikke ligger et sted og venter på at blive fundet og opdaget, men at vi som mennesker tværtimod konstruerer visse handlinger, som nogle, der kan diagnosticeres som en lidelse. Når dette er sagt, negligerer man ikke, at der eksisterer psykiske sygdomme, men pointen er, at hvis et menneske får en diagnose som, for eksempel klinisk depression, og egentlig blot er nedtrykt, kan dette føre til en afhængighed af antidepressiva resten af livet, som i grunden er unødvendig (ibid:26).

Teori

Følgende afsnit indeholder en redegørende gennemgang af projektets hovedteoretikere samt et redegørende afsnit om det biologiske perspektiv. Disse redegørende afsnit vil danne grundlag for en efterfølgende diskussion.

Hervey M. Cleckley

Hervey M. Cleckleys første udgave af *The Mask of Sanity* udkom i 1941. Denne tog udgangspunkt i kriminelle psykopater indlagt på lukkede afdelinger. Efterfølgende opstod der fokus på, at psykopati kunne optræde i flere former i hverdagslivet, hvilket skabte en større opmærksomhed på denne specifikke personlighedsforstyrrelse. Dette fik Cleckley til at ændre sin teori til en bredere forståelse af psykopati, som resulterede i fem udgaver af *The Mask of Sanity* (Cleckley 1988:8).

“Who, then, are these relatively unclassified people? And what is the nature of Their disorder?” (Cleckley 1988:10). Cleckleys teori bygger på det faktum, at det ikke har været muligt, gennem en længere årrække, at klassificere psykopater efter de psykiatriske standarder, da de ikke lider af et sygt sind og ikke er psykotiske (ibid.). Dette har medført diagnosticeringer af diverse sygdomme og defekter af denne gruppe af mennesker i samfundet, af mangel på bedre forståelse (ibid.). Cleckley belyser problematikken ved den psykodynamiske antagelse om, at personlighedsforstyrrelser er konsekvensen af specifikke oplevelser i barndommen. Cleckley formulerer det således:

“In recent years a contrary tendency has become prominent in psychiatry, a tendency to make, on the basis of symbolism and theoretical postulates and sweeping and unverifiable assumptions and to insist that these prove the cause of obscure personality disorders to lie in specific infantile, or even intrauterine, experiences” (ibid:12). Cleckley sætter spørgsmålstejn ved, hvordan man skal forstå denne personlighedsforstyrrelse og revurderer den psykodynamiske forståelse af psykopatens udvikling. Han finder den psykodynamiske tilgang vag, da han ikke finder tilstrækkelig evidens for at påbevise teorien. På trods af denne skeptiske tilgang til den psykodynamiske teori, pointerer han, at forældres indflydelse kan have betydning for barnets personlighedsudvikling. Cleckley pointerer, at visse forældre ikke er opmærksomme på deres manglende evne til at skabe et dybtfølt og varmt forhold: *“(…) yet unknowingly lack a simple warmth, a capacity for true intimacy that seems to be*

essential for biologic soundness (substantiality) in some basic relationships” (ibid:411). Denne mangel kan optræde hos forældre, som egentlig rummer beundringsværdige egenskaber, såsom venlighed og intellekt. Problemet opstår, da manglen af et dybtfølt og varmt forhold, resulterer i et subtilt ødelæggende miljø for barnet.

Ifølge den psykiatriske diagnosticering af mentale lidelser, er det vanskeligt at diagnosticere psykopater. Ud fra Cleckleys observationer beskrives det paradoksale ved spørgsmålet om personlighedsforstyrrelser, idet psykopaten besidder en yderst fragmenteret personlighed, som anses for at være absurd og irrationel i andres øjne. Cleckley hævder, at denne personlighed har en *”(...)genuine and very serious disability, disorder, defect, or deviation”* (ibid:367). Cleckley introducerede *'The Mask of Sanity'* da psykopati ikke er til at gennemskue med det blotte øje; *“The observer is confronted with a convincing mask of sanity. All the outward features of this mask are intact; it cannot be displaced or penetrated by questions directed toward deeper personality levels”* (ibid:368). Denne overbevisende maske medfører, at psykopaten udadtil fremstår, som en rationel og funktionel person, men skjuler på et eventuelt indre kaos (ibid:368). Psykopaten formår ubevidst at overbevise sine omgivelser om at være et velfungerende rask individ. Cleckley påstår, at ved nærmere undersøgelse fremstår psykopaten ikke til at have en såkaldt todimensionel maske, men derimod tyder det på, at psykopaten besidder et substantielt og struktureret billede af en *“normal”* personlighed (ibid:369). Med denne maske in mente, fortsætter Cleckley med at diskutere psykopatens forvrængede virkelighedsfornemmelse: *“(...) [W]e are dealing here not with a complete man at all but with something that suggests a subtly constructed reflex machine which can mimic the human personality perfectly”* (ibid:369). Ifølge ham, mestrer psykopaten enhver form for imitation af velfungerende mennesker, og dermed anses psykopaten ikke som et fuldkomment menneske: *“So perfect is this reproduction of a whole and normal man that no one who examines him in a clinical setting can point out in scientific or objective terms why, or how, he is not real”* (ibid:370). Psykopaten forstår at imitere normal menneskelig adfærd og fremstiller sig selv som fuldkommen, men dette falder fra hinanden, så snart det skal omsættes til praksis. Cleckley forklarer billedligt, hvordan psykopaten ikke indgår i sociale sammenhænge:

“The unmistakable evidence of electricity appears only when the circuit is made. So, too, the features that are most important in the behavior of the psychopath do not adequately emerge

when this behavior is relatively isolated. The qualities of the psychopath become manifest only when he is connected into the circuits of full social life” (ibid:22).

Det påpeges altså, at psykopaters manglende sociale evne først manifesteres, når de indgår i livets sociale kredsløb.

Endvidere sætter Cleckley spørgsmålstegn ved, hvorvidt denne maske er påtaget frivilligt, og i forbindelse med dette, skrives følgende:

“Is it not he himself who is most deeply deceived by his apparent normality? Although he deliberately cheats others and is quite conscious of his lies, he appears unable to distinguish adequately between his own pseudointentions, pseudoremorse, pseudolove, and the genuine responses of a normal person. His monumental lack of insight indicates how little he appreciates the nature of his disorder. When others fail to accept immediately his "word of honor as a gentleman," his amazement, I believe, is often genuine. The term genuine is used here not to qualify the psychopath's intentions but to qualify his amazement. His subjective experience is so bleached of deep emotion that he is invincibly ignorant of what life means to others” (ibid:385).

Til trods for, at psykopaten spejler andre mennesker, understreger Cleckley i citatet ligeledes, at det aldrig formår at være oprigtige følelser. Der stilles spørgsmålstegn ved, hvorvidt psykopaten har en selvdestruktiv adfærd, hvoraf han eller hun ikke har evnen til at kunne forstå ”virkeligheden”, som den forstås af det gængse samfund. Endvidere påpeger Cleckley, at psykopaternes følelsesliv er overfladisk, og at de aldrig vil være i stand til at blive bevæget af dybereliggende følelser. De vil aldrig kende til livets store tragedier og triumfer, hvilket udgør en nødvendig menneskelig drivkraft (ibid:373). Cleckley argumenterer for, at selvom der ikke findes karakteristiske symptomer, som traditionelt kan diagnosticeres som en psykose i psykiatrien, findes der stadig en personlig defekt, som bør anerkendes og tages alvorligt (ibid:187). Cleckley mener derfor ikke, at masken er påtaget frivilligt, idet psykopaten grundlæggende ikke er opmærksom på sin personlighedsforstyrrelse (ibid:387). Ifølge Cleckley formoder psykopater at kende til andre menneskers følelsesliv, men dette er dog en illusion, da de ikke er i stand til at føle og forstå betydningen af elementer, som de ikke selv har følt. De har ikke kapaciteten til at udvikle en bevidsthed om betydningen af et rigt følelsesliv, da de ikke er klar over, at der findes dybere følelser end dem, de selv besidder. Cleckley under-

streger dette på følgende måde: “*However quick and rational a person may be and however subtle and articulate his teacher, he cannot be taught awareness of significance which he fails to feel*” (ibid:374).

Endvidere beskriver Cleckley psykopatens følelsesmæssige afskårethed således:

“He is, furthermore, lacking in the ability to see that others are moved. It is as though he were colorblind, despite his sharp intelligence, to this aspect of human existence. It cannot be explained to him because there is nothing in his orbit of awareness that can bridge the gap with comparison. He can repeat the words and say glibly that he understands, and there is no way for him to realize that he does not understand” (ibid:40).

Ovenstående påpeger altså, at det er lige så givende at beskrive alverdens farvenuancer til en farveblind, som det er at beskrive følelser til en psykopat. Det er umuligt at forstå noget, man ikke selv er i stand til at føle eller se. Det der bedrager omgivelserne, er psykopatens ‘reflex machine’. Til trods for at psykopatens ansigt udtrykker følelser, som vi genkender, har denne person en helt anden virkelighed og følelsesmæssig afstumpethed. Psykopaten ved ikke, at andre mennesker har dybereliggende følelser, og at psykopaten selv lever ud fra en pseudovirkelighed, som omverdenen ikke kan relatere til. Masken skal dermed forstås som en ubevidst mekanisme. Det er essentielt at forstå, at psykopatens virkelighed adskiller sig fra omverdenens, og at det ikke er en bevidst form for manipulation, men derimod et udtryk for, at man ikke kan lære at forstå noget, man aldrig selv har kendt til. Psykopaten kan bilde sig selv ind, at kunne kende til dybere følelser, netop på grund af den manglende bevidsthed om, hvad et rigt følelsesliv er.

Robert D. Hare

Robert D. Hare er forsker inden for kriminalpsykologi og har det meste af sin karriere beskæftiget sig med psykopati og dennes natur og implikationer. Hares værk *Psykopati* fra 1972 fungerer, som et bidrag til studiet af psykopatien, hvor han gennemgår en række af de nyeste forskningsresultater (Hare 1972:11). Hares tjekliste præsenterer en overordnet forståelse, der bygger på at psykopati er socialt og samfundsmæssigt betinget.

Hare pointerer, at den gængse beskrivelse af en antisocial eller emotionelt afvigende personlighed bliver beskrevet som en ‘psykopat’ i dagligdags sproget. Denne ældre og mere kendte betegnelse er

stadig i dag populær og beskrivelsen er i al almindelighed den mest brugte. Inden for socialpsykologien kaldes psykopater oftest for personer med en sociopatisk personlighedsforstyrrelse eller anti-social reaktion (Hare 1972:17). Hare beskriver, at psykopaten ofte forbindes med særlige kendetegn, såsom, at de gennem ugenemtænkte og hovedløse handlinger tilsidesætter andres behov for at fremme deres egne og disse handlinger sker altid derfor på bekostning af andre mennesker. Psykopaten har en tendens til altid at komme i vanskeligheder og lærer hverken af straf eller erfaringer. Ligeledes mangler psykopaten ofte ansvarsfølelse og dømmekraft og har altid en evne til at rationalisere sine egne handlinger, så de fremtræder retfærdige og berettigede (ibid:18). Hare understreger, at mange mennesker kan udvise en aggressiv og antisocial adfærd, dog uden at være psykopater eller emotionelt afvigende i psykopatisk forstand. Dette skyldes at de er vokset op i en kriminel subkultur eller i omgivelser, som på en eller anden måde, fremmer eller belønner netop denne form for adfærd (ibid:22).

Inden for diagnosticeringen af psykopati, påpeger Hare, at der altid har eksisteret en vis uenighed blandt klinikere og forskere om, hvordan man kan forstå og arbejde med psykopati. Hertil kommer han med en kort historisk gennemgang af begrebet og, hvordan dette har udviklet sig (Hare 1972:24). Han nævner forskellige psykiatere og forskere inden for området, hvoraf mange har en overensstemmende opfattelse vedrørende psykopatiske træk hos børn. Disse træk er eksempelvis antisocial aggression, et svagt ego, narcissisme, fravær af konflikt, raserianfald og mangel på målrettet adfærd (ibid:25). Hare understreger, i forbindelse med dette, at begrebet psykopati ligger under for nogle vanskeligheder i forhold til, hvordan betegnelses skal forstås, og hvem der hører under denne betegnelse. Disse vanskeligheder er fælles for al psykiatrisk diagnosticering, og de ligger derfor under for det problem, som han kalder for diagnostisk reliabilitet.

Psykopatiske personlighedstræk forekommer i forskellige grader, og ifølge Hare, beskæftiger forskere sig med, hvordan adfærd kan konceptualiseres som normal og unormal. Hare problematiserer, hvorledes vi kan diagnosticere, hvem der er i høj grad anses for at være psykopatiske. Hertil påpeger han, at man må forholde sig til, de faktorer, der afgør, hvem der hører under kategorien psykopat. Ud fra skemaer, som måler graden af psykopati, er det antallet af individets psykopatiske træk, der er afgørende for, hvorledes man vurderer, om individet kan betegnes som psykopat eller ej. Hare mener, at der er nogle psykopatiske træk, der er af mere alvorlig karakter end andre. Ifølge Hare bør hvert psykopatisk træk gradbøjes, hvilket betyder, at det ikke kun er antallet af træk men også

graden af disse, der er afgørende for, hvorvidt en person er psykopatisk. Derved sætter han spørgsmålstegn ved, hvordan man, kun ud fra antallet af psykopatiske træk, kan definere, hvem der egentlig er mest psykopatisk. Under disse omstændigheder, vil et individs psykopatiske position, kun kunne fastlægges når man kender antallet og graden af de relevante karakteristika (ibid:28).

Ifølge Hare, er det en populær antagelse, at individets psykopatiske personlighedsstruktur udvikles på baggrund af forældrenes rolle, som primære omsorgspersoner, i de spæde år. Hare inddrager undersøgelser, som viser, at en høj procentdel af alle psykopater har haft en fraværende far (Hare 1972:144). Han påpeger, at psykopatens forældre ofte selv er antisociale eller psykopatiske. Det er dog ikke alle, som deler denne antagelse. Disse forskellige opfattelser kan skyldes den metodiske tilgang, der ofte benyttes til denne slags undersøgelser. Der ses en tendens til at benytte en retroaktiv metode, som arbejder med de følelsesmæssigt involverede personer. Ved anvendelsen af denne metode stammer den skabte empiri fra psykopaten selv, familiemedlemmer eller venner, som alle oftest er følelsesmæssigt indblandet.

Hare pointerer yderligere en sammenhæng mellem psykopati og udviklingen af samvittighed. Han opdeler samvittighed i to uafhængige komponenter: Modstand mod fristelsen og skyldfølelse. Modstand mod fristelsen opstår, når et barn gør noget forkert og straffes allerede under selve udførelsen eller lige inden. Skyldfølelse opstår, hvis barnet straffes. Hvis straffen kommer efter en lang pause, eller hvis straffen ikke uddeles, skabes hverken modstand mod fristelsen eller skyldfølelse. Her påpeger Hare, at psykopaten mangler begge dele i deres udvikling af samvittighed, og ud fra dette må det udledes, at psykopatiske personlighedsstrukturer, udvikles på baggrund af forældrenes inkonsekvente straf gennem opvæksten.

Ovenstående afsnit, af henholdsvis Cleckley og Hare, bygger på en grundlæggende forståelse af, at det er i samspil med andre - både på et samfunds- og relationsmæssigt niveau - at psykopati udvikles. Helt essentielt for Cleckleys teori er, at psykopatens 'Mask of Sanity', som afspejler sig i en rationel og velfungerende person, dækker over et indre kaos og dermed en alvorlig personlighedsforstyrrelse. Ifølge Cleckley lever psykopaten i en anden virkelighed: *"Although he deliberately cheats others and is quite conscious of his lies, he appears unable to distinguish adequately between his own pseudointentions, pseudoremorse, pseudolove, and the genuine responses of a normal person"* (Cleckley 1988:385). Dette medfører en selvdestruktiv og afvigende adfærd.

Det er essentielt at fremhæve, at Hares teoretisering af psykopati er inspireret af Cleckley. Deres teoretiske synspunkter adskiller sig dog på en række områder, da Hare har videreudviklet Cleckleys hypoteser og dertil udarbejdet den nævnte PCL-R tjekliste. Hare angriber feltet psykopati på en praktisk orienteret måde, hvorpå hans tjekliste kan belyse forskellige grader af psykopati og psykopatiske træk. Ydermere påpeger Hare, at psykopater har et følelsesforstyrret reaktionsmønster, hvilket medfører manglende samvittighed og empati.

John Reid Meloy

I det følgende afsnit forklares den psykopatiske personlighedsstrukturens tilblivelse på baggrund af den psykodynamiske forståelse. Denne forståelsesramme tager udgangspunkt i Meloy's værk *The Psychopathic Mind*, hvori Freuds psykoanalyse udgør fundamentet for Meloy's teorier. Udover Meloy vil Judy Gammelgaards tekst *Psykoanalysen* benyttes til at give et forklaringsgrundlag for, at nyere psykodynamikere forholder sig kritisk til Freuds driftsbegreb.

Freud pointerede, at psykiske lidelser ikke udelukkende bør forklares på baggrund af traumer eller ydre påvirkning. Individets tidligere erfaringer og drifter har indflydelse på deres handlinger, og disse er ikke altid gennemskuelige for mennesket selv (Gammelgaard 2007:121). Gammelgaard beskriver Freuds driftsbegreb og pointerer, at mange nyere psykoanalytikere misforstår begrebet. Gammelgaard skriver følgende: ”*Det skal blot nævnes at når megen nutidig psyko-analytisk teori har skubbet driftsbegrebet i baggrunden, skyldes det – efter min mening – en misforståelse af begrebet som et blot biologisk begreb*” (ibid:122). Ifølge Freud er barnets instinkter drivkraften bag dets udvikling. Barnets ’jeg’ udvikles på baggrund af seksualdrifternes ”*besættelse af det spæde jeg*” (ibid:127). Denne opfattelse har mødt megen kritik fra nyere psykodynamikere. Kritikken skyldes, at teorien udelukker barnets miljø som en vigtig faktor, for dets hensigtsmæssige udvikling. Gammelgaard pointerer: ”*Det lyder, ville nogle formodentlig indvende, som om barnets udvikling styres af en indre motor*” (ibid:127).

I *The Psychopathic Mind* pointerer Meloy indledningsvist, at antisociale personlighedsforstyrrelser er en af de mest vanskelige, paradoksale og flygtige personligheds konceptualiseringer (Meloy 1992:xvii). Psykopati har gennem en lang årrække været meget omdiskuteret, og det kan derfor være vanskeligt at navigere i de forskellige tilgangsvinkler og få et håndgribeligt indblik i, hvordan antisociale personlighedsforstyrrelser skal defineres. Meloy er af den overbevisning, at psykopati

udgør et kontinuerligt klinisk forstyrret genstandsfelt, der kan opfattes som en aggressiv underkategori til narcissistiske personlighedsforstyrrelser. Meloy beskriver psykopati som følgende: *"Low levels or the absence of empathy, as well as sadomasochistic interactions based on the motif of power rather than attachment, characterize this condition"* (ibid:xvi). Den kliniske og diagnostiske tilgang til psykopati nævnes ligeledes i det redegørende afsnit om DSM og vil senere blive inddraget i en diskussion om, hvorvidt diagnosticeringssystemer konstruerer en virkelighed, der skaber yderligere problematiseringer.

Meloy fremhæver dog, at vi i dag, 80 år efter Freud, fortsat definerer psykopati ud fra samme kriterier. Meloy pointerer: *"2 traits are essential in a criminal - boundless egoism and a strong destructive urge. Common to both of these and a necessary condition for their expression is absence of love, lack of an emotional appreciation of human objects"* (Klip 1: J.R. Meloy & D. Carveth 2012).

Meloy pointerer, at det er nødvendigt at have det biologiske anlæg for at udvikle psykopati. Han formulerer det således; *"I am certain that a necessary, but not alone sufficient, biological substrate must exist for the development of a psychopathic character disorder"* (Meloy 1992:37). For at forstå psykopati er det, ifølge Meloy, væsentligt at tage et historisk og biologisk grundlag i betragtning for personlighedens udvikling (Klip 1: J.R. Meloy & D. Carveth 2012). Således er denne form for personlighedsforstyrrelse biologisk afgrænset til en gruppe mennesker, og overordnet skyldes det, ifølge Meloy, en uhensigtsmæssig udvikling i den tidlige barndom. Meloy berører Freuds teoretiseringer af barndommens faser ved blandt andet at fremhæve følgende: *"The mother provides the perceptual background as a primary object of identification for the infant prior to any conceptual knowledge of the "mother" by the infant or any idea of separateness from her"* (Meloy 1992:41). Moderen fungerer som barnets primære objekt for identifikation, selv inden barnet er bevidst om, at moderen er "mor". Her befinder barnet sig i en form for narcissistisk fase, hvor barnet endnu ikke har opnået en forståelse for det omgivende miljø. Som tidligere beskrevet betegner Freud barnets instinkter som drivkraften bag barnets udvikling, og jeg'et bliver til på baggrund af seksualdrifternes besættelse af det spæde jeg (Gammelgaard 2007:127). Meloy pointerer væsentligheden i, at barnet skaber en opfattelse af sit eget jeg, og at dette kræver, at barnet har haft en primær identifikation til moderen. Dette eksemplificeres således: *"The conceptual sense of self is the foreground dependent upon the primary background perceptual experience of a sense of "I", which in turn, is the perceptual heir to the "background object of primary identification", the biological mother"* (Meloy 1992:41). Den biologiske mor er ansvarlig for at give barnet en forståelse for, at mor og

barn ikke er den samme, og at barnet får en idé om, at det har sit eget jeg. Dette afspejler en adskillelsesfase mellem mor og barn, som ofte inddrager overgangsobjekter i form af for eksempel tøjdyr, som repræsenterer noget andet end blot den visuelle tilstedeværelse (Forelæsning: Nielsen 2014).

Et essentielt begreb, som Meloy fremhæver, er 'internalisering' (Meloy 1992:44). Internalisering er evnen til at tage omverdenens objekter, normer og regler til sig. Hvis barnet ikke lærer at internalisere og skabe en dyb identifikation til den primære omsorgsperson, vil det skade evnen til at udvikle et superego. Meloy forklarer det således:

“It is my hypothesis that the psychopathic process is fundamentally a virtual failure of internalization. There appears to be a paucity of deep and unconscious identifications with, initially, the primary parent figure and ultimately the archetypal and guiding identifications with the society and culture and human-kind in general” (ibid:44).

Meloy pointerer altså, at den psykopatiske personlighedsstruktur skyldes en mangelfuld identifikation med den primære omsorgsperson, og at dette medfører en manglende identifikation med det resterende samfund og menneskeligheden generelt. Hvis barnet ikke får nok omsorg eller ikke bliver trøstet, når det kræves, opstår aggression grundet forældrenes manglende forståelse og opmærksomhed. Hvis den primære omsorgsperson ikke formår at give den hensigtsmæssige omsorg og kærlighed, vil dette resultere i, at barnet ikke evner at adskille sit eget selv fra omgivelserne. Hvis barnet udsættes for 'hard objects', som for eksempel ubehagelige, utidige og hårdhændede amninger, at blive båret uhensigtsmæssigt eller at blive behandlet for hårdt, vil barnet begynde at forvente det "onde". Dette resulterer i, at barnet er i konstant alarmberedskab. Ifølge Meloy vil disse oplevelser drive barnet til at identificere sig med 'the stranger self-object'. Dette beskrives således: “[A] preconceived fantasy that helps the infant anticipate the presence of the predator in the external world, or the prey to whom the infant is to eventually be the predator” (ibid:46). Denne identificering med det fremmede selvobjekt får en række konsekvenser, blandt andet i form af en manglende evne til at kunne internalisere og komme i kontakt med sine egne dybereliggende følelser. Meloy pointerer, at psykopatens følelsesliv sidder fast i en tidlig udviklingsfase, og har derfor et underudviklet følelsesspektrum (Klip 1: J.R. Meloy & D. Carveth 2012).

Hvis ego'et og objektet ikke adskilles fra hinanden på tilstrækkelig vis i udviklingsstadiet, skabes ingen stabile grænser omkring barnets ego, hvilket får fatale konsekvenser for resten af barnets ud-

vikling. Da ego'et varetager de styrende og regulerende funktioner, medfører denne uhensigtsmæssige udviklingsform, at barnet ikke kan opretholde en handledygtig og realitetsbaseret omgang med omverdenen. Barnets internaliserede idealer og normer afspejler altså et udtryk for denne manglende evne til at skabe nogle grænser omkring sit eget ego, som herved får en markant indflydelse på barnets realitetssans, da de tidlige udviklingsstadier ikke er forløbet hensigtsmæssigt. Meloy forklarer det således:

“It needs to be stressed again that these developments occur at a point when self and object images have been sufficiently differentiated from each other to assure stable ego boundaries, so that the pathological condensation occurs after the achievement of the developmental stage which separates psychotic from nonpsychotic structures [Kernberg 1975, p. 282]” (Kernberg i Meloy 1992:49).

Denne førnævnte tilknytning til moderen, hvor barnet opfatter sig selv og moder som én og samme person kræver, ifølge Meloy, en hensigtsmæssig adskillelse. Dette kaldes ‘object constancy’, hvilket sker når barnet indser, at moderen har sit eget selv, og at de ikke længere er i forlængelse af hinanden. Dette anses som afslutningen på den symbiotiske tilstand, barnet førhen har været vant til. Meloy pointerer, at dette er en psykodynamisk markør for en succesfuld, normativ tilknytningsadfærd (Meloy 1992:55). Han skriver følgende: “*Object constancy enables the young child to complete the passage through separation-individuation with an emotionally available and inherently supportive primary parent*” (ibid:55). Hvis barnet ikke har denne primære omsorgsperson, vil den psykopatiske personlighedsstruktur finde sted. Barnet søger ind i sig selv, hvis dets behov ikke imødekommes af den primære omsorgsperson.

Meloy referer løbende til en række teoretikere, som beskæftiger sig med psykopati, og hertil fremhæver han gentagelsesvist Otto Kernberg, som har bidraget med et rigt idégrundlag for den efterfølgende psykodynamiske forståelse af psykopaten (ibid:13). Psykopati forstås som en stærk variant af den narcissistiske personlighedsforstyrrelse. Meloy forklarer: “(...)Kernberg has referred explicitly to the psychopath as a severe variant of the narcissistic personality disorder” (ibid.). Kernberg adskilte den narcissistiske personlighed fra borderline personlighedsforstyrrelsen ved at pointere, at narcissister og psykopater har et patologisk ‘grandiøst selv’. Individer med et grandiøst selv har en urealistisk opfattelse af deres egen fuldkommenhed. De opfatter sig selv som individer, der er vigti-

gere end alle andre og er deres omgivelser stærkt overlegne. Meloy citerer en psykopat med netop denne selvopfattelse på følgende måde: *“I do feel more important to God than other people. This is probably why I am alive today, because despite my anger towards God, he still loves me the most”* (Abrahamsen i Meloy 1992:75). Meloy referer endvidere til psykoanalytikeren Karen Horney's definition af psykopater og deres følelsesliv: *“Horney (1945) commented on the interpersonal exploitation of others by the psychopath that lessens “his own sense of barrenness when he defeats others, he wins a triumphant elation which obscures his own hopeless defeat”*” (Meloy 1992:10). Psykopaten udnytter andre for at hævde sig selv. De gør andre mennesker til et objekt, som de kaster ulykken over på. Psykopatens egen ulykke projiceres over på andre for at hævde sig selv og for at styrke sin egen følelse af at være omnipotent og mere magtfuld end andre. Dette udtrykker Meloy ligeledes med følgende citat: *“Thus the psychopath perpetuates his emotional states and reinforces his feelings of omnipotence. Burster (1973a) further refined this psychodynamic as “putting something over on someone”*” (ibid:10). Psykopaten er altså ikke i stand til at føle noget uden at tage udgangspunkt i det grandiose selv, hvilket kan være én af forklaringerne på, hvorfor disse mennesker har svært ved at danne dybe relationer til andre. Dette vil blive uddybet i en senere diskussion.

Som tidligere nævnt mener Meloy, at de tidlige udviklingsstadier er altafgørende for den følelsesmæssige udvikling. Hvis barnets behov ikke imødekommes, søger barnet ind i sig selv og får dermed ikke den hensigtsmæssige udvikling. Som nævnt i det videnskabsteoretiske afsnit, besidder individet, ifølge Freud, et id, ego og superego, hvilket adskiller sig fra den personlighedsstruktur, som er kendetegnende ved psykopater. Superego'et er altafgørende for at kontrollere det driftsbetonede, impulskontrollen, samvittigheden og fungerer som vores moralske navigationssystem. Meloy pointerer følgende om psykopatens manglende superego: *“First, the pathological condensation of the grandiose self precludes the blurring of ego-superego boundaries, because developmentally there is no superego”* (ibid:49).

Dette redegørende afsnit, om en psykodynamisk tilgang til psykopati, har overordnet set fremhævet, at psykopatens følelsesliv ikke fungerer i overensstemmelse med omgivelserne: *“Psychopaths do not experience pleasure by empathically responding to the joy in others. Their perception of others' pleasure arouses only envy and greed in themselves”* (ibid:76). Citatet af Meloy understreger en essentiel pointe, netop, at psykopater ikke formår at føle glæde på andres vegne, men forvrænger

følelsen til enten misundelse eller grådighed. Som tidligere nævnt kan psykopatens følelsesliv siges at afspejle det udviklingsstadiet, hvor den følelsesmæssige udvikling gik i stå.

Biologisk perspektiv

I følgende afsnit redegøres for det biologiske perspektiv på psykopati. Formålet med dette afsnit er at opstille den biologiske forståelse af psykopati. Hertil inddrages tre artikler skrevet af henholdsvis Jack Pement, Pamela Perez samt Barış O. Yıldırım og Jan J.L. Derksen. Artiklerne har til formål at adskille psykopati fra sociopati ud fra biologiske og psykologiske perspektiver, hvilket senere benyttes til at diskutere psykopati som personlighedsforstyrrelse.

Psykopati er, fra et biologisk perspektiv, ikke noget individer tilegner sig, men derimod noget, der er medfødt. Psykopati opstår genetisk og af den grund, kan det ikke ændres eller helbredes. Sociopati er en personlighedsforstyrrelse, som derimod opstår på baggrund af individets opvækst. Det skal dog nævnes, at det er svært at differentiere mellem disse to ud fra deres adfærd (Perez 2012:520). En af de afgørende forskelle mellem psykopater og sociopater er, at sociopater har egenskaber til at kunne føle skam, moral og have en samvittighed. Psykopater oplever ikke disse følelser, da de ikke besidder det nødvendige følelsesspektrum. Sociopater kan dog ikke kende forskel på rigtigt og forkert og har af den grund også en antisocial personlighedsforstyrrelse (Pement 2013:459).

Ud fra det biologiske perspektiv, kan oprindelsen af psykopati og sociopati forstås ud fra de to begreber 'gene-gene' og 'gene-environment' (Yıldırım & Derksen 2013:1256). Psykopati kan altså, ifølge det biologiske perspektiv, betragtes på to måder. Ved den førtsnævnte, 'gene-gene', er det personlighedsforstyrrede individ, genetisk forudbestemt til at have psykopatiske træk. Disse træk udvikles i forbindelse med, at individet bliver ældre, og dermed bliver individets psykopatiske adfærd støttet og belønnet af generne. Dette sker ved, at de prædisponerede gener i psykopaten får biologisk opbakning af individets hjerne gennem hormonelle belønninger ved udførelse af gerninger, gennem 'gene-gene' interaktioner. På samme måde fungerer 'gene-environment' som en forudsætning for, at psykopatens hjerne bliver stimuleret gennem interaktioner, der kan forekomme i det pågældende miljø, som psykopaten befinder sig i (ibid:1265ff).

Ifølge artiklerne, kan det heraf udledes, at psykopati og sociopati ikke kan behandles på samme måde ud fra et biologisk perspektiv. Pemment fremhæver i sin artikel følgende tre hovedårsager til dette: Først og fremmest er forståelsen af psykopati et bredt felt med mange definitioner og diagnoser. De undersøgte personlighedsforstyrrelser er ofte associeret med en specifik form for afvigende adfærd. Den anden hovedårsag er, at sociopater kan føle moral. Det er væsentligt, at være opmærksom på, at der er nogle forskelle i hjernen hos en sociopat, der ikke er tilstede hos en psykopat. For det tredje kan sociopati opstå som en konsekvens af en skade eller operation (Pemment 2013:460).

Traumer og skader på frontallappen kan ændre strukturen på den del af hjernen, hvor empati og fornuft sidder, hvilket kan føre til en personlighedsforstyrrelse med mangel på samme (Perez 2012:520). Dette betyder, at et traume i hjernen ved en ulykke, kan resultere i, at hjernen påføres skader, der kan udvikle en antisocial adfærd eller sociopati (Pemment 2013:460). I forlængelse af dette, kan det, på baggrund af artiklen af Yıldırım og Derksen, påpeges, at en personlighedsforstyrrelse af voldsom eller skadende karakter, kan udvikles på flere måder. Yderligere giver Yıldırım og Derksen en kritik af Hares tjekliste PCL-R. De påpeger i denne forbindelse, at selvom et individ diagnosticeres med psykopati, behøver personen ikke nødvendigvis at have voldelige tendenser eller en kriminel fortid. Af den grund fremhæver Yıldırım og Derksen væsentligheden i at videnskaberne, der ønsker at undersøge personlighedsforstyrrelser, må undgå en blanding af deres videnskabelige felters definitioner af henholdsvis psykopati og sociopati (Yıldırım & Derksen 2013:1257).

På baggrund af artiklerne har ovenstående givet et indblik i det biologiske perspektiv på psykopati i forhold til, hvordan fysiologiske faktorer, genetiske forudsætninger samt miljø har indflydelse på personlighedsforstyrrelser. Det biologiske perspektiv giver et indblik i, hvordan det er muligt, på baggrund af hjerneskanninger at aflæse psykopatiske samt sociopatiske træk.

Diskussion

Dette diskussionsafsnit indeholder forskellige perspektiver, som overordnet vil bidrage til en bredere forståelse af psykopati.

Følgende afsnit vil omhandle en diskussion af kompleksiteten i forståelsen af en afvigende personlighed. For at kunne forstå en afvigende personlighed, er det nødvendigt at diskutere den gængse forståelse. Når man i den psykodynamiske tilgang mener, at vores personlighedsstruktur skabes i de første år af livet, er det så ensbetydende med, at vores personlighedsudvikling stopper der? Har erfaringer, eventuelle traumer og nye sociale relationer ingen indvirkning på den personlighedsstruktur, der er udviklet i barndommen? Det kan diskuteres, om den psykodynamiske tilgang ikke tager højde for den personlige udvikling, ved blot at fokusere på de tidlige udviklingsstadier. Når den psykodynamiske tilgang pointerer personlighedsstrukturen således, udelades muligheden for, at individet gennemgår en livslang udviklings- og læringsproces. Menneskets erfaringer, traumer og sociale relationer må såvel være essentielle elementer, der har indflydelse på at udforme og videreudvikle personligheden. Er oplevelser og erfaringer gennem livet derimod noget, der bidrager til en videreudvikling af personligheden, eller er det i virkeligheden en ubevidst del af individets personlighed, som er blevet individet bevidst? Billedligt beskrevet, kan personligheden derved forstås som en mental skattejagt, hvor der undervejs vil være forskellige ledetråde, der i den sidste del af jagten vil efterlade et erfaringsrigt sind, men ikke nødvendigvis skatten. En ledetråd kunne eksempelvis optræde i form af nye opdagelser af egne personlige grænser i en hverdags sammenhæng. Skattejagten bliver også et metaforisk billede på individets evige søgen efter at finde sit sande jeg. Jagten efter nye ledetråde vil dermed undervejs være med til at forme individets virkelighed. Dernæst opstår spørgsmålet om, hvorfor der overhovedet er et behov for at kende til sin personlighed, og hvilken betydning har denne for social navigering? Personlighed kan blive et element til at kategorisere for at forstå og til socialt at navigere efter disse kategoriseringer. Hvis man antager, at individet bliver kategoriseret af forskellige mennesker i forskellige sociale arenaer, vil dette så ikke medføre mere end én personlighed, da individet begynder at leve op til denne kategorisering? Hvis et individ defineres som introvert, kan det resultere i, at individet selv begynder at definere sig selv på denne måde. Ud fra en socialkonstruktionistisk tilgang, er personlighed foranderlig og kontinuerlig, og vil variere alt efter omgivelsernes indflydelse. Når personlighedstesten efterhånden har vundet indflydelse på samtlige arbejdspladser, bliver ansættelsesforholdet et spørgsmål om et 'personligheds

match', som den pågældende arbejdsplads kræver. Personlighed er altså et vigtigt element i alle instanser, da den er betydningsfuld for at kunne forstå det enkelte individ. Er dette ensbetydende med at omgivelserne er med til konstruere personlighedsstrukturen, og at individet ikke er egenrådig over personligheden? Freud mente, at mennesket ikke er herre i eget hus, men at vi er styret af ubevidste drifter og ønsker. Det er dermed interessant at overveje, om det overhovedet er muligt at "finde sig selv". Vil der ikke altid være elementer ved vores adfærd, som vi ikke selv er i stand til at gennemskue? Det er måske endda en fordel, at vi skånes for visse af vores egenskaber. Hvis vi er klar over, hvad vi egentligt er i stand til, og hvordan vi kan handle, når vi drives derud, hvor vi er mere instinktprægede dyr end rationelle mennesker, kunne vi så leve med os selv? Forskellen på homosapiens og andre pattedyr er netop vores refleksive evne og følelsesmæssige egenskaber. Det er interessant at overveje, om disse egenskaber udelukkende er fordelagtige. Ville det ikke være nemmere at leve i lykkelig uvidenhed? Er det muligt at postulere, at psykopater, til en hvis grænse, lever i denne form for uvidenhed. Psykopater siges at være mere driftsprægede, egoistiske og følelseskolde, hvilket skyldes det manglende superego. Hvis man formår at leve uden tanke for omverdenens velbefindende og kun fokuserer på egen fremdrift, så er livet muligvis mere simpelt. Det er dog fristende at argumentere for, at man dermed ville leve et fattigere liv. Hvis man aldrig formår at skabe velfungerende relationer til andre mennesker, frarøves man vel et rigt følelsesliv? Mennesket siges at være et flokdyr, så er det ikke muligt, at vi rent instinktivt har behov for andre menneskers nærvær og omsorg? Det er også værd at fundere over, hvad personlighed egentlig er. Hvis personligheden anskues ud fra en socialkonstruktionistisk tilgang, fremtræder personligheden som underlagt socialkonstruerede normer og relationer. Hvis man eksempelvis udtaler, at man elsker nogens personlighed, så italesættes personlighed som noget, hvorpå man kan kaste sin kærlighed. Dette må medvirke til, ideen om at mennesket har en inderlig personlighed, og at denne er uforanderlig. Hvis man elsker en andens personlighed, er det vel svært at forestille sig, at deres personlighed varierer alt efter den sociale sammenhæng. Har man ikke brug for at tro på, at visse egenskaber er faste og urokkelige?

Hvis man anskuer individets søgen efter sin sande personlighed, som den førnævnte skattejagt, hvordan forløber denne jagt så, hvis personligheden er afvigende? Foreligger der overhovedet en jagt efter personligheden, når man som psykopat lever efter et andet normsæt. Psykopatens utilregnelige adfærd kan være vanskelig at afkode samt kategorisere og dermed forstå. Når psykopatens personlighed italesættes som afvigende, konstrueres samtidig en virkelighed af, hvad der definerer

normen. Vi er alle med til at skabe en adfærd, der betragtes som “normal” og ikke normbrydende, hvilket er passende i det gængse samfund. Når vi definerer en hvilken som helst form for personlighed, er vi samtidig med til at skabe den. Diagnosticeringer af forskellige afvigende personligheder kan være med til at skabe en virkelighed, da de diagnosticerede muligvis begynder at leve op til disse. Såvel som når man får en fysisk diagnose, kan psykiske diagnoser vel på sin vis også være med til at determinere og definere måden, man anser sig selv på. Ifølge den socialkonstruktionistiske tilgang er virkeligheden noget, vi skaber i fællesskab. Hvis måden vi anser hinanden på, og definitionen af en “velfungerende” personlighed blot er noget, vi har konstrueret, hvem er vi så? Hvis et individ får at vide, at det er en bestemt type med bestemte karaktertræk, kategoriserer vi dem og påtvinger dem muligvis nogle karakteristika, som de ikke selv kan genkende. Hvis man bliver kategoriseret, og man ikke kan genkende sig selv i denne boks, vil man så ikke føle sig fanget og malplaceret? Man er vel ikke kun én ting? Er det muligt, at vores opfattelse af psykopater er fanget i denne form for kategoriserende tænkning, hvor vi tillægger individer nogle karakteristika, som måske ikke stemmer overens med virkeligheden? Er alle psykopater charmerende, intelligente og manipulerende, eller er det blot en virkelighed, vi har konstrueret på baggrund af nogle videnskabelige undersøgelser, som har fundet vej til dagligdagens lommepsykologi?

Psykopati er et interessant emne, da man her har en personlighedsstruktur, som er så langt fra vores egen. Har vi måske et behov for at distancere os fra denne afvigende adfærd, der kendetegner psykopaten. Psykopatens adfærd distanceres fra vores egen, og vi kan berolige os selv med, at vi aldrig vil være i stand til at foretage os den slags handlinger, da vi er skabt af et helt andet stof. Men er det ikke at simplificere psykopati? Kategoriserer vi dem netop ikke, for at kunne forudsige deres adfærd? Når psykopater har en anden eller ingen form for opfattelse af rigtig og forkert, kan man være uforstående i forhold til deres normbrydende adfærd. Som forsvarsmekanisme optegnes nogle grænser. Holder denne skillelinje alt ukendt ude og ikke blot psykopater? Er afvigende personligheder et billede på noget ukendt, som vi endnu ikke har undersøgt tilstrækkeligt? Al den teori, der beskæftiger sig med psykopati, forvirrer måske mere end den gavner, da man her er mere interesseret i at adskille psykopaten fra resten af befolkningen. Når man teoretisk set fokuserer på forskelle, skaber man vel også forskelle.

I et tidligere afsnit fremhæves det biologiske perspektiv på udviklingen af psykopati. Kan der forekomme tilfælde af psykopati, hvor individets gener er afgørende for, hvordan den psykopatiske adfærd kommer til syne? Dette fremkommer ved, at individet er prædisponeret gennem sine genetiske koder til en personlighedsstruktur, der kan forstås som afvigende. På samme måde bliver disse individer belønnet af deres gener til en afvigende adfærd. Er psykopaten genetisk disponeret for denne afvigende personlighedsstruktur, kan det diskuteres, hvorvidt individet er egnet til at passe ind i samfundet. Dette kan baseres på formodningen om, at alle individer er prædisponerede til en normal eller afvigende personlighed, der bevæger sig uden for de sociale normer og tidlige udviklingsstadier. I denne tids samfund er der et stort fokus på genetik og gennem denne viden, kan man antage mere om vores gener og deres indflydelse på vores personlighed. Hvor meget betyder genetik i forståelsen af personlighed? Størstedelen af den genetiske indflydelse på personligheden er baseret på forståelsen af 'gene-gene' eller 'gene-environment'. Heraf kan det forstås, at enten bliver en del af personligheden påvirket af individets miljø, mens den resterende del er baseret på prædisponerede genetiske foranstaltninger. Det kan i forståelsen af dette diskuteres, hvorvidt psykopatiske handlinger deraf er et spørgsmål om miljø eller noget, som vi er genetisk skabt til at gøre eller en blanding. Denne forståelse belyser stigmaet, som vi dømmes psykopater ud fra i vores samfund. Er psykopater mennesker, der simpelthen ikke er genetisk sammensat til at være en del af det resterende samfund? Forståelsen af, hvordan vi er prædisponerede til at udføre en bestemt adfærd, kan medføre enorme konsekvenser for individets muligheder i dagens samfund. Det kan derfor være voldsomt for individet og have fatale konsekvenser, hvis der konstant er en bevidsthed om de genetiske foranstaltninger for sociale sammenhænge. Kan visheden om de genetiske bestemmelser være risikable at have bevidsthed om? Vi kan yderligere i dag gøre brug af hjerneskaninger til at illustrere eventuelle dysfunktionelle centre, som kan være bestemmende for det enkelte individ, der skiller sig ud fra normen. Den dysfunktionelle hjerne kan have indflydelse på vores handlingsmønstre, men er måske først noget, psykopaten bemærker ved oplysning om denne tilstand. Det kan forekomme, at psykopaten aldrig bemærker, at visse centre i hjernen ikke fungerer efter lægevidenskabens optimal. Er individet bevidst om sin genetiske prædisponering, og medfører denne en bestemt personlighed, vil det så begrænse mulighederne i livet? Vil man leve op til sin biologiske forudbestemte personlighed? Ville bevidstheden om at man er anderledes resultere i, at man identificerer sig med dette?

Ingen er mere forsvarsløse og modtagelige end børn, som netop er blevet bragt til verden. I denne tid er barnets overlevelse og trivsel afhængig af moderens fulde opmærksomhed, kærlighed og omsorg. Som nævnt i redegørelsen, er det i denne tid, at barnet er allermost sårbar, og det er derfor essentielt, at moderen ikke afviser og forkaster sit barn.

I den psykodynamiske tilgang anses psykopati, som et resultat af netop denne form for omsorgssvigt. Meloy pointerer, at barnets følelsesmæssige udvikling bremses ved en mislykket fase, og at dette forhindrer muligheden for at gennemføre de efterfølgende faser. Kan man betragte psykopati som en måde, hvorpå spædbarnet befinder sig i en form for overlevelsestilstand? En tilstand hvor barnet indser, at den omsorg det søger, ikke er at finde hos andre end sig selv. Hvis ingen elsker dig, er du måske tvunget til at elske dig selv? Den psykopatiske personlighedsstruktur skyldes formodentligt ikke udelukkende, at udviklingsfasen mislykkedes. Det er værd at overveje, om det ikke også kan være en simpel form for overlevelse, hvor barnet har været nødsaget til at erkende, at de ydre omgivelser ikke har barnets velbefindende på sinde, og derfor må det overleve og klare sig på anden vis. Denne form for overlevelse kan indebære, at man lærer at sætte sig selv og sine egne behov først, hvis ingen andre gør det. Man er nødsaget til at agere egoistisk, hvis man fra barnsben erfarer, at dette er den eneste mulighed for at få opfyldt sine egne behov. Derudover er det en interessant pointe, at idéen om en personlighedsstruktur, med et administrerende superego, jeg'et og det driftsbetonede id, blot er en teori. Er der evidens for, at en velfungerende personlighed er struktureret på netop denne måde? Skyldes den psykopatiske personlighedsstruktur et manglende superego, eller udspringer den blot af, at vi som børn er afhængige af at lære, hvad følelser er? Hvis man aldrig har fået omsorg, er det så overhovedet muligt at udvise det? Kan man lære at elske andre mennesker, hvis man aldrig selv er blevet elsket? Det handler muligvis ikke om personlighedsstrukturer, men om at spædbørn er afhængige af at lære, hvad omsorg, kærlighed og empati i virkeligheden er. Findes der evidens for, at psykopaters personlighedsstruktur er anderledes end andres? Er det ikke muligt, at deres normbrydende adfærd skyldes, at de ganske simpelt mangler visse erfaringer, som andre fik som spæd?

Barnet søger ind i sig selv, da det oplever at blive afvist fra de ydre omgivelser – den primære omsorgsperson. Hvis man søger ind i sig selv for at flygte fra virkeligheden, problematiserer det vel også evnen til at indgå i samspil med andre mennesker senere i livet? Hvis man skal lære sig selv, hvordan verden fungerer, og hvordan det er korrekt at opføre sig, så bliver ens følelsesmæssige spektrum og opførelse også herefter. Meloy pointerer, at psykopati skyldes barnets manglende evne

til at internalisere men også, at det er den orale fase, der mislykkedes, og at dette kan medføre en grandios personlighedsstruktur. Det er værd at overveje, om psykopaters storhedsfølelse bunder i, at de har lært at elske sig selv, da ingen andre tilsyneladende magtede denne opgave. I et tidligere afsnit citeres en psykopat, som er overbevist om at Gud elsker ham højere end alle andre. Kan dette storhedsvanvid ikke betragtes som en måde, hvorpå psykopater fortrænger virkeligheden, nemlig at de ikke har været elsket, og derfor må elske sig selv i en usund grad – det er muligvis en form for forsvarsmekanisme. Har mennesket overhovedet en personlighedsstruktur eller blot et veludviklet eller underudviklet følelsesliv? Psykopati skyldes muligvis, at individet aldrig har lært, hvad empati, kærlighed og omsorg er og derfor har svært ved at forholde sig til andre individers forherligelse af disse kvaliteter. Er det deres personlighed, der er forskruet eller ganske simpelt deres følelsesliv, som aldrig har været under udvikling – eller hænger begge dele blot sammen? Det er svært at holde disse to størrelser adskilt, da disse begreber er uhåndgribelige og svære at forstå.

I et tidligere afsnit pointeres konsekvensen ved, at barnet opfatter moderen som utilregnelig. Dette fører til, at barnet er i konstant alarmberedskab. Det manglende bånd mellem moder og barn sætter alvorlige begrænsninger for barnets tidlige indlæring af mimik, følelser og tryghed. Barnet er overladt til sig selv og må dermed navigere sig igennem livets mange indtryk uden at have et sikkert bagland. Retspsykiater Sten Levander benytter Peter Lundin som et eksempel på, at nogle psykopater har en dyrisk mimik (Klip 3: Sten Levander i :TV2Doks 2000). Skyldes dette, at de aldrig har lært at spejle moderens ansigtsudtryk? For mange forældre er det en milepæl, når guldklumpen smiler for første gang. Hvis man er opvokset i et hjem, hvor dette ikke var tilfældet, hvordan lærer man så at forbinde smil med glæde og tårer med sorg? Mennesket er vel dybt afhængig af at lære, hvad det vil sige at være menneske, og er dette ikke umuligt at lære sig selv? Biologisk set er homosapiens indrettet til at tage sig af sine afkom på bedst mulige måde. Menneskekroppen er så smart indrettet, at den automatisk forsøger at fremme menneskeracens overlevelsesmuligheder. Det vil sige, at vores instinkter før eller siden vil minde os om, at det er en nødvendighed at formere sig. Det siges også, at moderen kan afkode barnets gråd, men hvad sker der, når moderens instinkter, der, fra naturens side, skal sørge for barnets overlevelse, ikke er tilstrækkelige? Mennesker adskiller sig fra andre pattedyr, da vi som spæde ikke blot kræver føde for at få en succesfuld udvikling – vi har også brug for kærlighed. Barnets succesfulde udvikling er dermed afhængig af, at moderen forstår at udvise omsorg og at skabe et bånd med sit barn. Dette må anses som problematisk, hvis moderen aldrig selv har haft en tilstrækkelig mor.

En anderledes forståelse af denne udvikling er ud fra et biologisk perspektiv med begreberne 'gene-gene' eller 'gene-environment'. Hvis et spædbarn fødes med en genetisk disposition samt et belønnende miljø for at udvikle psykopati, vil det så være irrelevant, hvorvidt moderen er fraværende eller tilstedeværende? Moderens rolle vil ikke anses for at være relevant, medmindre hun belønner barnets genetisk disponerede psykopatiske adfærd. Vil psykopati altid fremtræde hos genetisk disponerede individer? Eller kan generne blive tilbageholdt i løbet af livet, ved hjælp af forskellige positive indflydelser? Kan moderens kærlighed og omsorg resultere i, at den afvigende personlighed aldrig udvikles? Kræver psykopater i så fald mere kærlighed end andre spædbørn, eller er man født med en afvigelse, der ikke kan afhjælpes? Man kan antage, at nogle individer kræver mere opmærksomhed end andre, baseret på deres personlighed. Kan man antage, at nogle individer er genetisk prædisponerede for ikke at være modtagelige over for moderens kærlige indflydelse? Er det muligt, at et individ rent genetisk er psykopat, men på grund af et godt miljø fyldt med kærlighed og omsorg, kan undgå at blive psykopat? Eller vil det altid, og under alle omstændigheder, resultere i en psykopatisk personlighedsstruktur? Ud fra det biologiske perspektiv er psykopati opstået ved en genetisk prædisponering for at udvikle en personlighedsafvigelse. Psykopatens gener eller fejl i hjernen er opstået biologisk og burde derfor også kunne behandles ved hjælp af medicinske remedier. Når vi er i stand til at lokalisere psykopati i hjernen, er det så muligt, eventuelt i fremtiden, at behandle denne lidelse? Hjerneskanninger af psykopater belyser, at visse centre er mindre aktive, men er det reelt det, der er galt? Denne genetiske teori vil dog møde modstand, hvis blot én psykopats hjerneskaning differentierer i forhold til antagelsen. Hvis psykopati er genetisk betinget, må det fremtidigt være muligt at lokalisere den genetiske disposition for denne afvigelse allerede i fosterstadiet. Ønsket om at ændre genetiske koder ved et eventuelt indgreb på børn før fødslen, medfører en række etiske overvejelser. Er dette overhovedet løsningen på psykopati, da dette menes at opstå på baggrund af sociale omstændigheder og miljø? Kan det fremtidigt være muligt at forudsige, at barnet udvikler psykopati, og dermed udvise mere af den nødvendige opmærksomhed fra forældrenes side og eventuelt bremse denne udvikling? Hvis dette biologiske perspektiv samarbejder med den psykodynamiske forståelse for barnets hensigtsmæssige udvikling, vil det muligvis være banebrydende i forståelsen af psykopaten.

Som beskrevet i afsnittet om Hares teori, er der sammenhæng mellem en psykopatisk personlighedsstruktur og opdragelse i barndommen. Der refereres her til, at barnet lærer at modstå fristelser og lærer at føle skyld. Disse følelser beskrives, i et psykodynamisk perspektiv, som dét, der be-

tegner en persons superego. Det er her interessant at undersøge, hvorvidt denne teori hænger sammen med Meloy's teori om, at internalisering i de tidlige barndomsår er det afgørende for udviklingen af barnets superego. Hvis dette superego er ikke-eksisterende, er det så muligt ved hjælp af opdragelse og straf at forstå samfundets regler og normer, ifølge Hares teori? Hvis en person er genetisk disponeret med psykopatiske træk, har opdragelse så en betydning i forhold til at kunne ændre eller tilbageholde disse træk? Ud fra et biologisk perspektiv, anses dét miljø en person opvokser i, som en betydelig faktor for, hvorvidt psykopatiske træk kommer til udtryk eller ej. I dokumentaren *Genetic Me* af Pernille Rose Grønkjær (2014) undersøges det, hvorvidt vores personlighed er bestemt af gener og her inddrages hjerneforskeren James Fallon, der er diagnosticeret psykopat. Det postuleres, at hans genetiske dispositioner er blevet undertrykt på baggrund af en kærlig opvækst. Dette eksempel tydeliggør, at en medfødt psykopatisk hjernestruktur kan undertrykkes ved en omsorgsfuld og hensigtsmæssig opdragelse og opvækst. Når der påpeges en mulighed for at ændre i vores genetik, er det værd at overveje, om der, i forhold til Meloy's teori, også kan forekomme andre faktorer, der spiller ind. Det kan overvejes, om der ved en manglende internalisering samt ved en mislykket fase, hvor barnet efterfølgende søger ind i sig selv, ikke også her er mulighed for at påvirke dette gennem opdragelse. Det kunne her forestilles, at dén internalisering, som spædbarnet ikke har lært, ikke nødvendigvis resulterer i, at et superego aldrig kan etableres, da irettesættelse og læren af skyldfølelse, senere kan udvikle et superego.

Psykropati defineres som en personlighedsforstyrrelse – en forstyrrelse som udadtil anses som en lidelse for personen, der afviger fra den “normale” personlighed. Spørgsmålet må dog være om psykopater opfatter sig selv som lidende? Psykropati adskiller sig i høj grad fra andre afvigende personligheder, da psykopaten ikke nødvendigvis selv er klar over sin tilstand. Derfor kan der allerede ved denne problematik sættes spørgsmålstegn ved, hvorvidt psykropati egentlig er en lidelse. Alt afhængig af, hvilket perspektiv forstyrrelsen anskues fra, forstås og anses psykropati forskelligt. Dette har resulteret i forvirring og diskussioner vedrørende diagnosticeringen af psykopaten, og der er, på baggrund af dette udviklet systemer for at kunne forholde sig mere videnskabeligt til denne personlighedsforstyrrelses kompleksitet. Ved udviklingen af disse systemer er endnu en problematik opstået. Der findes forskellige måder at opdele psykopater på, og ikke alle systemer har samme målingsmetoder. DSM-5, PCL-R og ICD-10 er alle forskellige systemer, der sætter grænsen mellem psykopatisk og ikke-psykopatisk personlighedsstruktur. Dette må betyde, at en person kan anses

som psykopat i ét specifikt system og ikke nødvendigvis som psykopat, i et andet system. Kan dette betragtes som et tegn på, at der er forskellige opfattelser af psykopati? Denne forskellighed ses specielt i forhold til de diagnosticeringsmetoder, som tidligere er blevet redegjort for. Når man kigger på den amerikanske DSM-5 metode, er det få kriterier, der skal overholdes for at være psykopat, og dermed er skillelinjen mellem en afvigende eller normal personlighedsstruktur hårfin. Denne vage skillelinje tager vel så ikke hensyn til diagnosens alsidighed? Når det er så svært at konkretisere, hvad psykopati indebærer, og at man kan have psykopati i højere eller lavere grad, burde diagnose-systemet vel også favne denne problemstilling. På denne måde kan man risikere, at nogle psykopater ikke får diagnosen, fordi de ikke falder ud som psykopater i systemet. DSM systemet er blevet revurderet flere gange, hvilket giver den umiddelbare forståelse af konstant forbedring, men ændringerne er små, hvis man tager den lange tidshorisont og de reelle ændringer i betragtning. I Europa benytter man ikke DSM systemet, men ICD-10. Måden, hvorpå man betragter psykopati, bliver dermed sat i kategori med helt almindelige helbredsproblematikker. Denne anderledes måde at betragte psykopati på er interessant, da man derved indirekte ligestiller psykopater med folk, der eksempelvis har en hjertefejl. Denne sammenligning er specielt interessant ud fra en behandlingstilgang, da behandlingstilbuddene, til henholdsvis mentale og ikke mentale lidelser, er så forskellige.

Hvorvidt er diagnosesystemer med til at konstruere en virkelighed, hvor de personlighedsforstyrrede individer tilsidesættes? Er den institutionelle psykiatri med til at udøve social kontrol og undertrykkelse, som vi, grundet deres autoritære magtposition, godtager uden videre at tage selvstændigt stilling? Når man leder efter en diagnose med systemer som DSM, ICD-10 eller PCL-R, vil man så ikke ofte finde det, man søger? Szasz påpeger, at en psykiater vil finde enhver form for adfærd diagnosticerbar. Han opfordrer til en kritisk stillingtagen til måden, hvorpå vi diagnosticerer i dag. Der har de seneste år været rekord mange ADHD diagnosticeringer, særligt blandt børn, som netop kan ses som et udtryk for en "modediagnosticering". Når der opstår mange tilfælde af en diagnosticering, er det måske i højere grad et udtryk for at psykiatere, psykologer og læger ser sig blind på disse modediagnoser og glemmer at tage højde for det enkelte individs adfærd. Når psykologer er i besiddelse af Hares tjekliste, kan der argumenteres for, at de sættes i en magtposition, som er væsentligt at have for øje. Er disse diagnosticeringer ikke en frihedsberøvelse af individet? Ved Szaszs teoretisering af den institutionelle psykiatri fremstilles et kulturelt skel, i form af det amerikanske behandlingssystem, som i højere grad repræsenterer en økonomisk guldgrube, i forhold til det velfærdssystem, vi eksempelvis har i Danmark. Szasz sætter netop lighedstegn mellem psykiatriens

store magt, øgede økonomiske velstand og stadigt stigende tilfælde af mentale lidelser. Medfører det amerikanske behandlingssystem i højere grad denne frihedsberøvelse af det enkelte individ? Eller er vi uopmærksomme på vores eget velfærdssystems fejl og mangler uden at overveje, om psykiatrien er i lommen på medicinalindustrien? Der melder sig hertil en række etiske spørgsmål om at gøre psykiske lidelser op i kroner og øre. Medvirker vores diagnosticeringer en konstrueret virkelighed af, hvad der kendetegner syg og rask adfærd? Hvem taler den mentalt syges sag og agerer forsvarer, når individet diagnosticeres? Stemples du som sindssyg, er du sindssyg indtil systemet erklærer dig rask. Måske repræsenterer de forskellige diagnoser, systemets opgaven og en "smertefri" måde for behandleren at undgå videre stillingtagen. Det er dog samtidig væsentligt at fremhæve, at diagnoser også har en befriende funktion i nogle tilfælde, da nogle mennesker identificerer sig med sin diagnose. Det kan eksempelvis være befriende for forældrene med det meget energiske barn, når barnet diagnosticeres med ADHD. Her fungerer diagnosen som et forklaringsgrundlag, der bekræfter forældre og barn i at denne adfærd svarer til netop denne diagnose.

En metode, som ofte anvendes i forbindelse med undersøgelser af psykopati, er den, tidligere nævnte, retroaktive metode. Denne metode kritiseres for at være subjektiv, da den involverer personer med relation og dermed følelsesmæssig tilknytning til psykopaten i undersøgelsen. Hvis man udspørger psykopatens nærmeste familie, vil man muligvis få nogle svar, som bærer præg af, at man har et nært forhold til personen. Det vil dermed være svært, at forholde sig objektivt. Hvis man er i familie med en psykopat, vil man muligvis forsøge at se det bedste i personen, og vil også forsøge at fremhæve de positive sider ved individet. Ved disse forskellige systemer og undersøgelser vokser spørgsmålet om personlighedsforstyrrelsens essens. Hvorvidt kan en afvigende personlighed, i dette tilfælde psykopati, antages for at være en lidelse, hvis der ikke eksisterer en bestemt definition af lidelsen og samtidig ikke ses tegn på, at psykopaten lider? For at skabe en større forståelse for denne problematik, er det væsentligt at inddrage et psykodynamisk samt socialkonstruktionistisk perspektiv til en diskussion om, hvordan psykopati skabes, og deraf må forstås. Hvis psykopati bunder i, at barnet aldrig har lært at skabe relationer mellem sig selv og andre mennesker, må det betyde, at disse relationer heller ikke savnes, og at psykopaten ikke forstår nødvendigheden af disse. Det er værd at fundere over, om psykopaten lider under denne mangel af stærke relationer, da personen aldrig har prøvet andet. Er det muligt, at det udelukkende er i andres øjne, at psykopaten fører et mangelfuldt liv? Psykopaten ved ikke bedre og forstår ikke, at andre mennesker rummer et dybere følelsesliv end sig selv. Det må derfor antages, at det er psykopatens omgangskreds, der lider, da de

eventuelt forsøger at skabe en relation, som psykopaten ganske simpelt ikke har følelsesmæssig kapacitet til. Det er interessant at overveje, at manglende empati og evnen til at skabe relationer, ikke nødvendigvis grunder i problemer fra barndommen. En senere udvikling kan have indflydelse på personligheden og skabe en forstyrrelse. For eksempel bekræftes det, inden for et biologisk perspektiv, at en psykopatisk personlighedsstruktur kan fremprovokeres ved en traumatisk hændelse eller ulykke, som skader og ændrer hjernestrukturen. Hvis dette er tilfældet, kan der argumenteres for, at psykopaten lider under sin manglende evne til at skabe og vedligeholde emotionelle relationer. Disse relationer har været til stede tidligere, men er ikke længere eksisterende, og må derfor efterlade et afsavn. Selvom dette skulle være tilfældet, og at psykopater anses for at lide under deres manglende relationer og afsavn af den omsorg, de har oplevet i tidligere år, kan det yderligere diskuteres, hvorvidt denne lidelse er reel. Det menes nemlig, at psykopaters psykiske tilstand resulterer i, at de aldrig vil kunne være i stand til at føle sig lidende, da de altid vil projicere denne følelse ud på andre. De formår at få deres egne handlinger og holdninger til at fremstå som berettigede, hvilket resulterer i, at de får andre til at fremstå sårbare, svage og lidende. Som beskrevet er psykopater ofte intelligente, veltalende og charmerende, derfor er det nødvendigt, at være kritisk overfor de metoder, der tager udgangspunkt og måles ud fra psykopatens egne tilkendegivelser og ytringer. Undersøgelsernes divergerende og subjektive resultater i graden af psykopati, inden for de forskellige målemetoder, henviser til, at forståelsen af psykopati er konstrueret ud fra netop den enkelte målemetode og den enkelte forskning, metoden er skabt ud fra. På baggrund af dette kan det argumenteres, at diagnosticeringen af psykopati ligger under for en social betinget konstruktion. Dette tydeliggør, hvorfor det i høj grad er problematisk at undersøge og forstå psykopatens personlighed i forhold til graden af psykopatiske træk, og ligeledes, hvorvidt psykopaten lider eller ej. Definitionen af psykopatens personlighed afhænger dermed af, hvilke tilgange og metoder, der benyttes ved undersøgelsen. Det er vigtigt konstant at have fejlkilder i disse undersøgelser og resultaterne bliver ofte divergerende og flydende, idet der ikke findes en universel metode. Det komplekse kan ses og forstås ved en sammenligning af andre psykiske lidelser. For eksempel findes der anerkendte metoder til behandling af stress, depression og skizofreni, som alle bygger på samme formål; den lidende person skal opnå en bedre tilværelse og lære at anerkende og leve med sin sygdom. Det er her væsentligt, at psykopati ikke kan forstås og behandles med samme udgangspunkt, da psykopater muligvis allerede opfatter deres tilværelse positiv og uden behov for forbedring.

Hares PCL-R tjekliste har gennem tiden haft stor indflydelse inden for det teoretiske felt, der beskæftiger sig med psykopati. Tjeklisten benyttes til at rangere amerikanske mandlige fanger, som er potentielle psykopater. Hvordan kan en tjekliste som denne få så megen omtale og indflydelse, når den ikke medtager begge køn? Det er vigtigt at notere væsentligheden af, at tjeklisten er udformet til et bestemt formål og oprindeligt var et værktøj i en forskningspraksis. Tjeklisten er anerkendt og omtalt, men hvis man følger denne, vil det automatisk resultere i, at der er flere psykopatiske mænd end kvinder. Er denne undersøgelses udformning ikke med til at konstruere en forestilling om kønsstereotyp adfærd? Kvinder kan vel ligeledes udføre kriminelle handlinger eller have en voldelig adfærd i hjemmet, som mænd kan. Adopterer vi blot teoretikernes kønsstereotype forestillinger uden at sætte spørgsmålstegn ved, hvordan det i virkeligheden hænger sammen grundet deres autoritære funktion? På trods af, at der i dag er flere kvinder, der sidder på topposterne på arbejdsmarkedet, kan det diskuteres, hvorvidt de forhenværende kønsstereotype forestillinger stadig hænger ved. Når Rikke Andreassen i dokumentarserien *Ti Stille Kvinde* fremhæver, at vor tids kvinder ikke får ligeså megen taletid i den offentlige debat, og når en så indflydelsesrig tjekliste som PCL-R samtidig har en mandlig afsender, melder spørgsmålet sig om, hvorvidt det kønsstereotype billede af psykopati skyldes en manglende kvindelig indflydelse på forskningen? (Klip 2: Rikke Andreassen i *Ti Stille Kvinde*: DRtv 2014). Måske er vores forestilling om den kønsstereotype mandlige psykopat skabt på baggrund af, at der gennem tiden ikke har været lige så meget fokus på den kvindelige psykopat. Som nævnt i den diskuterende del om afvigende personligheder, er vi med til at skabe nogle karakteristika om psykopaten, som for eksempel aggressiv adfærd, der måske i højere grad associeres med mandlige træk.

Meloy's forståelse af psykopati, vil i følgende afsnit diskuteres ud fra et kritisk standpunkt. Dette vil blive gjort ved at sætte spørgsmålstegn ved, om der findes evidens for, at psykopater ikke har en personlighedsstruktur med et dominerende superego. Psykopatens grandiose personlighedsstruktur må betegnes som animalistisk, da denne er meget instinkt orienteret, usympatisk og kun fokuserer på egen fremdrift. Teorien om, at psykopaters personlighedsstruktur adskiller sig fra resten af befolkningens, er med til at skabe et majoritets- og minoritets forhold. Der skabes dermed en virkelighed, hvor psykopaters adfærd kan forklares på baggrund af deres underudviklede superego. Teorier og diagnoser skaber en virkelighed, som ikke nødvendigvis stemmer overens med individets

opfattelse af sig selv. Der findes eksempler på psykopater, som ikke er voldelige eller monstrøse. I filmen *Genetic Me* beskrives James Fallon som en 'friendly psychopath', som er opvokset i et kærligt hjem. Vil Meloy mene, at James har en personlighedsstruktur med et underudviklet superego? Hvordan vil Meloy forklare, at visse psykopater ikke er voldelige og er i stand til at skabe stærke relationer til andre mennesker? Det er muligt, at Meloy vil pointere, at James Fallon ikke er psykopat, men blot har psykopatiske træk. Er dette undtagelsen, der bekræfter reglen? Ideen om personlighedsstrukturer er vel blot et billedligt eksempel, som benyttes til at forklare, hvorfor vi agerer, som vi gør.

Cleckley beskriver en anden måde at anskue og forstå psykopati på. Der kan argumenteres for, at Cleckleys teori ikke umiddelbart afviser den psykodynamiske tilgang. I sit værk, *The Mask of Sanity*, beskrives psykopatens måde at interagere med andre på, ved at gøre brug af en maske som metafor. Cleckley pointerer, at der ikke er nok evidens for psykodynamikkens påstande. Alligevel fremhæver han, at det kan have indvirkning, at barnet befinder sig i et ødelæggende miljø. På denne måde helgarderer han sig, ved ikke have en egentlig overbevisning om, hvad der er den endelige katalysator for udviklingen af psykopati. Cleckley argumenterer for, at der kan være forskellige årsager til, at psykopati opstår. Cleckley forstår psykopati som en kombination af både biologi, ophav og sociale sammenhænge, hvilket kunne være grunden til, at han ikke har en endelig konklusion på dets opståen. Det interessante ved Cleckley er måden, hvorpå han forsøger at give et indblik i psykopaters følelsesmæssige afstumpethed. Det er samtidig essentielt at fremhæve, at Cleckley, trods meget omfattende casearbejde med og om psykopater, aldrig vil være i stand til at kunne forstå psykopatens virkelighed. Det påpeges adskillige gange, at psykopater aldrig vil begribe de dybereliggende følelser, men betyder det så ikke, at vi aldrig vil forstå psykopaternes følelsesmæssige afstumpethed? Cleckleys arbejde har været banebrydende inden for forståelsen af psykopati, og det er værd at overveje om dette skyldes, at han ikke udelukker hverken psykodynamik, biologi eller socialkonstruktionisme. Er det ikke netop hensigtsmæssigt at antage, at psykopati er en kombination af disse perspektiver? Har vi ikke alle visse svagheder og styrker, som er genetiske betinget? Har ophavet ikke altid en form for indflydelse på det senere liv? Er vi ikke selv med til at konstruere vores virkelighed? Hvis man kun leder efter en psykodynamisk forklaring, så er det også den, man finder. Er man derimod åben over for at der er mange forskellige faktorer, opstår et flerdimensionelt aspekt af en kompleks personlighedsforstyrrelse. Cleckley forsøger at skabe en forståelse af psykopaten med hans metafor 'Mask of Sanity', men dette kan resultere i misforståelser da masker repræsente-

rer en form for skuespil. Masken kan let associeres med sociologen Erving Goffmans identitetsteori om rolleindtagelse i forskellige sociale arenaer. Det er dog modstridende med Cleckleys egentlige pointe, som er, at psykopaten ikke gemmer nogle dybereliggende følelser bag ved masken. Masken er blot et spejl. Psykopaten er ikke klar over, at glæde og sorg har en anden betydning for andre mennesker end psykopatens egen opfattelse af disse. Psykopaten forsøger ikke at bedrage, men er heller ikke bevidst om, at eget følelsesliv og mimik kun bevæger sig på overfladen af et egentligt fuldkomment følelsesregister. Hvis Cleckley har ret i denne antagelse, hvorfor så kalde det for en maske? Bør man i stedet betragte psykopatens ansigtsudtryk som et spejl eller et tomt lærred? Dette er i bedre overensstemmelse med, at der ikke gemmer sig noget bag masken, men at det er psykopatens egen følelsesmæssige virkelighed.

Ud fra Cleckleys antagelse om, at psykopaten mangler en bevidsthed om omgivelsernes følelsesmæssige virkelighed, kan det diskuteres, hvorfor psykopaten kommer til kort i praksis. Er det i psykopatens samvær med andre, at hans virkelighed er en anden? Hvis det antages, at enhver social sammenhæng er et kredsløb, hvor individerne formår at skabe en kontakt til hinanden, vil psykopater altid være ekskluderet, da de mangler denne basale evne og det basale element for at indgå i dette. Der findes vel også mennesker med en anden virkelighed, end den vi har, til trods for, at de ikke er psykopater? Måske indgår disse mennesker i kredsløbet uden at vi bemærker, at deres virkelighed er en anden? Når man indgår i sociale sammenhænge giver man noget af sig selv og bruger sine følelser. Psykopaten kan dog ikke give noget af sig selv da det følelsesmæssige spektrum ikke er tilstrækkeligt. Vi relaterer hele tiden til vores omgivelser ud fra vores følelsesregister. Vi tillægger ligeledes kæledyr nogle menneskelige følelser, da vi måske har et behov for at skabe en følelsesmæssig relation. Når man tillægger psykopaten nogle følelser og har formodninger om, at psykopaten har det samme følelsesregister som en selv, forlanger man for meget af personen, og her bliver det åbenlyst, at psykopaten ikke evner dybereliggende følelser. Herved kommer det til syne, at psykopaten ikke kan leve op til forventningerne, og dermed krakelerer forestillingen.

Hvad hvis psykopaters adfærd rent faktisk er bevidst påtaget? Kan Cleckley bevise, at deres adfærd er en ubevidst forsvarsmekanisme, eller forstår psykopater blot at spille skuespil så overbevisende at selv Cleckley tager fejl? Der kan argumenteres for, psykopatens maske, ikke både kan være ubevidst og samtidig dække over et indre kaos. Er psykopatens adfærd er et skuespil – i bevidst forstand? Dette skal forstås således, at masken kan fungere som en tilpasning inden for en bestemt

social kontekst, hvor individet, til en hvis grad, er bevidst om de sociale normer, der hersker i denne kontekst og derfor skjuler visse personlighedstræk ved brug af masken som dække. Ligeledes kan masken påtages i ubevidst forstand, da individet tilpasser sig overordnede sociale normer, som konstant udvikler og påvirker personligheden og som følger individet, selv ved indtræden i en ny social kontekst. Derfor må der eksistere enten en bevidst maske, som psykopaten påtager sig for at skjule sin sande identitet, eller modsat, må masken, som metafor, netop indikere psykopatens komplekse og divergerende personlighed. Dermed må masken forstås som psykopatens helhed.

For at forstå Cleckleys teori i et nutidigt samfundsmæssigt perspektiv, er det relevant at være opmærksom på, at første udgave af *The Mask of Sanity* er skrevet tilbage i 1941 og at der efterfølgende er sket stor udvikling inden for dette felt. Validiteten i hans værk må derfor forstås ud fra den samtid og den forskning, der eksisterede på daværende tidspunkt. Siden første udgave, har Cleckley fornyet sin version i hele fem eksemplarer. Cleckley påpeger at psykoanalysen mangler evidens og bevisføring for sin teori om psykopati. Han mener ikke, at psykoanalysen er tilstrækkelig og omfattende i sin videnskabelige tilgang til psykopati. Når Cleckley, til trods for sin kritiske forholden til psykoanalysens aspekter, ikke selv har formået at bidrage med et endegyldigt forskningsresultat, bekræftes psykopatiens kompleksitet i forhold til en teoretisk forklaringsramme. Cleckleys teori er baseret på forskning fra den første del af det 20. århundrede, og det ses derfor relevant at inddrage en teoretiker, der bidrager med ny forskning og nyt indblik på psykopati.

Hares tjekliste medfører en række spørgsmål om validiteten i de resultater, der udledes. Når udførelsen af tjeklisten tager udgangspunkt i et semistruktureret interview mellem psykolog og patient, opstår en problematik i forhold til et subjektivt perspektiv og endvidere den magtposition psykologen besidder. Psykologen skal nemlig her vurdere psykopatens udsagn, for efterfølgende at placere disse i tjeklisten inddelt i point. Dette må betyde, at denne vurderings validitet tillægges psykologen. Ud fra dette skal resultatet af en sådan undersøgelse forstås ud fra den involverede psykologs tidligere erfaringer, fokus og teoretiske grundlag samt interviewets forløb i den enkelte situation. Dermed forsvinder det generelle og universelle aspekt i tjeklistens formål og resultaterne opnår muligvis ikke den ønskede forståelse af psykopati. Der er for eksempel et forsøg i forhold til tjeklistens reliabilitet, hvor en forsker lod to forskellige psykologer udføre undersøgelsen på samme person. Her viste det sig, at udfaldet divergerede mellem de to teoretikere i henhold til deres placering og vurdering af personens psykopatiske træk. Disse reliabilitetsundersøgelser blev udført flere gange og resultaterne strakte sig helt op til en difference på 20 point. (Spiegel 2011). Ud fra dette kan det

derfor udledes, at resultaterne af tjeklisten, som bestemmer om en person har en psykopatisk personlighedsstruktur eller ej, afhænger af den enkelte psykolog. Dette betyder, at tjeklisten kan kritiseres for at være subjektiv og dermed ikke universel og generel, som var den oprindelige tanke, da Hare udarbejdede den. Efter interviewdelen, hvor point mellem nul og to skal uddeles til hvert kriterium, opstår endnu en problematik, da kriteriernes forskellighed og alvor varierer med hensyn til psykopatiske træk. Ved at have et pointsystem, som kun indeholder tal mellem nul og to, og som ikke divergerer afhængig af de enkelte kriterier, kan to personer diagnosticeres ens, til trods for at dette ikke nødvendigvis er tilfældet. En person som, ifølge tjeklisten, har begået kriminalitet, patologisk løgnagtighed og er bedragerisk/manipulerende, kan i princippet få samme pointantal som en person, der er impulsiv, har overfladisk charme og tilbøjelighed til at kede sig. Ud fra dette, burde hvert enkelt kriterium individuelt vurderes i forhold til en samfundsmæssig kontekst, for at finde ud af, hvor alvorlig dette må anses for at være. Derefter må to point revurderes som den højeste pointscore for ét kriterium og hvert enkelt kriterium må i stedet have hver sit pointsystem. Altså bør de kriterier, som vægter højere, have mulighed for at opnå en højere score end to, hvorimod andre, der tillægges mindre betydning, bibeholder to som højeste score. Endvidere opstår en undren i forhold til Hares placering af 30 point som skillelinje. Alt over 30 betegnes som psykopati og alt under 30, er enten psykopati i lav grad eller slet ikke psykopati. Tallet 30 er gennemsnittet fra en undersøgelse Hare lavede tilbage i 1991. Undersøgelsen inddrager kun mandlige lovovertrædere og retspsykiatriske patienter. Dette bunder muligvis i en forestilling om, at psykopatiske træk oftere ses hos mænd. Samtidig var der i 1991 ikke samme fokus på hverdagens psykopater som der er i dag, hvilket kan være grunden til kun, at have inddraget lovovertrædere og patienter. Derfor må man stille sig kritisk over for brugen af dette skel, som en universel og generel retningslinje, i nyere undersøgelser. Derudover eksisterer endnu en fejlkilde i forhold til forskellige individer og forskellige folkegrupper mangfoldighed. Der må tages højde for klasser og kulturer ved pointfordelingen af de enkelte kriterier, da de normer og regler, der hersker hos en samfundsgruppe, har indflydelse på, hvordan personer agerer i forhold til for eksempel livsstil. Overordnet betyder dette, at tjeklisten har mangler i forhold til psykologens subjektivitet, fordelingen af point til kriterierne, 30 point som skillelinje samt manglede hensynstagen til den sociale kontekst.

Ovenstående diskussion viser en række kritikpunkter ud fra Meloy, Cleckley og Hares teorier om, hvorfor og hvordan psykopati skabes. Alle teorierne har bidraget til en bredere forståelse af psykopatens personlighed. Dog kan der stilles spørgsmålstegn ved, hvorfor det ikke har været muligt at

finde endegyldige resultater og behandlingsmetoder. Kunne en mulig fejlkilde findes ved projektets teoretikers egen position, i forhold til at analysere og forstå de resultater deres forskellige undersøgelser og metoder bringer? Hare vurderer, at psykopater, til en hvis grad, besidder en dømmekraft, som giver dem mulighed for at forstå, hvad der i samfundet, antages for at være rigtigt og forkert. De kan snyde deres medmennesker og formår altid at retfærdiggøre deres egne handlinger så de fremstår rimelige og berettigede. Ud fra denne beskrivelse af psykopaten, overses et muligt aspekt, som kan være med til at forklare vanskeligheden i at finde resultater og behandlingsmetoder. Når psykopater besidder disse egenskaber, er det iøjnefaldende, at projektets teoretikere, ikke eksplicit, opstiller en kritisk analyse, som stiller spørgsmålstejn ved, hvorvidt psykopaters manipulation påvirker måden at forstå undersøgelseernes resultater på. Som tidligere diskuteret, er det tydeligt at teoretikerne har overvejet og reflekteret over denne problematik. Alligevel kan der stilles spørgsmålstejn ved om der, til trods for en bevidsthed omkring psykopaters mulighed for at manipulere, ikke kan tages forbehold for dette ved en undersøgelse. For hvordan er det muligt at vide om psykopaten benytter sig af manipulation og i så fald, i hvor høj grad der manipuleres? Uanset hvor stor ekspertise og viden den enkelte teoretiker arbejder ud fra i sine undersøgelser, kan der argumenteres for, at psykopatens intelligente sind og manipulationsevne, kan medføre misvisende resultater. I et konkret eksempel, mener projektets teoretikere, at psykopater ikke selv er klar over den psykiske lidelse, de lever med. Der ses en manglende sammenhæng mellem denne påstand og påstanden om psykopaters høje intelligensniveau. Hvis psykopaten anses som ekstremt intelligent, er det så ikke paradoksalt, at de ikke har selvindsigt til at kunne reflektere over deres egen psykiske lidelse? Dette fører tilbage til overvejelserne om, hvordan denne personlighedsforstyrrelse forstås afhængig af, hvilket perspektiv den anskues fra. Derfor kan der ikke, ud fra et teoretisk synspunkt, konkluderes, at psykopater ikke selv er bevidste omkring deres lidelse, hvis de helt basalt ikke selv mener, de lider. Der drages her paralleller til den tidligere diskussion om, hvorvidt psykopati er en lidelse eller ej. Dette bekræfter igen psykopatiens kompleksitet og besværligheden i at finde endegyldige svar, når det kommer til, hvorfor og hvordan nogle individer udvikler den psykopatiske personlighedsstruktur.

Konklusion

Vi har i diskussionen behandlet forskellige emner inden for psykopati, for at belyse, hvorfor og hvordan psykopati bliver skabt. Det kan herudfra konkluderes, at det er essentielt at have et flerdimensionelt teoretisk perspektiv på en personlighedsforstyrrelse som psykopati. Den psykodynamiske retning behøver såvel ikke at udelukke, socialkonstruktionistiske eller biologiske perspektiver, da forskelle og ligheder, i blandt disse, kan være med til at klargøre, hvordan psykopati bliver skabt. Således har et biologisk perspektiv været med til at belyse, hvordan vores genetik udgør nogle determinerede forudsætninger for den måde vores hjerne er konstrueret på, og dermed for den måde vores liv udfolder sig på. Manglende empati, som oftest er et karaktertræk, der forbindes med psykopati, kan ud fra dette perspektiv skyldes, at centret i frontallappen ikke fungerer på samme måde hos psykopaten som ved en "normalt" fungerende hjerne. Hele måden, hvorpå vi adskiller "normen" fra det "afvigende" har også været et gennemgående emne i projektet. Diagnosesystemer som DSM, ICD-10 og PCL-R er med til at konstruere en virkelighed om psykopaten. Psykopaten tilside-sættes, og majoriteten retfærdiggøre dermed deres sociale kontrol og undertrykkelse. Når psykopatens personlighed italesættes som afvigende, konstrueres samtidig en virkelighed af, hvad, der definerer normen. Vi er alle med til at skabe en adfærd, der betragtes som "normal", som ikke er normbrydende, og som tilsyneladende er passende i det gængse samfund. Når vi definerer en, hvilken som helst form for personlighed, er vi samtidig med til at skabe den. Diagnosticeringer af diverse afvigende personlighedsstrukturer kan siges at være med til at skabe en virkelighed, som det diagnosticerede individ muligvis begynder at leve op til. Er afvigende personligheder i virkeligheden et billede på noget ukendt, som vi endnu ikke har undersøgt tilstrækkeligt? Forældrene er, som de primære omsorgspersoner, ligeledes blevet fremhævet som væsentlige katalysatorer for udvikling af psykopati, da de har til ansvar at opfylde barnets behov for omsorg og kærlighed. Herved lærer barnet at skelne mellem, hvad der er rigtigt og forkert. Mislykkedes en af de tidlige udviklingsfaser, udvikler barnet ikke et superego og mister dermed evnen til at internalisere følelser og barnet udformer i stedet et grandiose selv. Det grandiose selv kan anskues som en overlevelsesmekanisme, da barnet ved at gå ind i sig selv, opnår en form for anerkendelse af sit eget selv, i kraft af den manglende kærlighed samt omsorg fra omgivelserne. I stedet for at fremmedgøre psykopaten, burde vi måske i højere grad tage hånd om disse mennesker i de tidlige stadier af deres liv, og dermed være med til at skabe en ny virkelighed om psykopaten. Anskues psykopati som en overlevelsesmekani-

nisme frem for en lidelse, belyses nye forståelser og associationer, som kan være med til at bryde det simplificerede billede af den gode “normale” personlighed og den onde afvigende psykopat.

Referenceliste:

Brørup, Mogens, Hauge, Lene & Thomsen, Ulrik Lysger (2006): "Den Nye Psykologihåndbog", red. Mogens Brørup, 2. udgave, København: Gyldendal.

Cleckley, Hervey M. (1988): "The Mask of Sanity - *An Attempt to Clarify Some Issues About the So-Called Psychopathic Personality*", 5. udgave, Textbook Pub.

Defife, Jared (2010): "The Shrink Tank - DSM-V offers new criteria for personaity disorders". Psychology Today.

Gammelgaard, Judy (2007): "Psykoanalysen" I. "KLASSISK OG MODERNE PSYKOLOGISK TEORI". Karpatschof, Benny & Katzenelson, Boj. Hans Rietzels Forlag. 1. udgave, Danmark.

Gergen, Kenneth J. & Gergen, Mary: *Social Konstruktion* (2005) Dansk Psykologisk Forlag A/S, Danmark.

Hacking, Ian (1995): "Rewriting the Soul. Multiple Personality and the Sciences of Memory". Princeton University Press, Princeton, New Jersey.

Hare, Robert D. (1972): "Psykopati - *Teori og forskning*", København: Hans Reitzel, Danmark,

Hare, Robert D. (2010): "Dansk scoringsguide til PLC-R2nd", oversat og fagligt bearbejdet til dansk af: An-Charlotte Bondam, Susanne Bengtson og Tommy Lillebæk. Hogrefe Psykologisk Forlag A/S 2010. Danmark

Meloy, John Reid (1992): "The Psychopathic Mind: Origins, Dynamics, and Treatment". Jason Aronson Inc, Copyright 1988. New Printing 1992.

Nielsen, Marian (2014) [Forelæsning]. "Udviklingspsykologien: En bevægelse fra en mere individ-orienteret til en mere sociokulturel tilgang", Roskilde Universitet, forelæsning 5 ved fagmodulskursus 3, d. 9. oktober 2014.

Pemment, Jack (2013): "Psychopathy versus sociopathy: Why the distinction has become crucial". The University of Mississippi, Biology Departement. Elsevier Ltd, U.S.A.

Perez, Pamela R. (2012): "The etiology of psychopathy: A neuropsychological perspective". Loma Linda University, United States. Elsevier Ltd.

Pull, Charles B. (2013): "Too Few or Too Many? Reactions to Removing versus Retaining Specific Personality Disorders in DSM-5", Medscape Multispecialty.

Szasz, Thomas (1972): "The Manufacture of Madness". Routledge and Kegan Paul Ltd. London, England.

Yıldırım, Barış O. & Derksen, Jan J.L. (2013): "Systematic review, structural analysis, and new

theoretical perspectives on the role of serotonin and associated genes in the etiology of psychopathy and sociopathy". Radboud University, Department of Clinical Psychology. Elsevier Ltd. Nijmegen, Holland

Hjemmesider:

Kupfer, David (2014). "To the DSM-5 User Community." *DSM-5 Development*. American Psychiatric Association. Forefundet Web. 28. nov 2014. <<http://www.dsm5.org/Pages/Default.aspx>>

World Health Organization 1 (2014). "International Classification of Diseases (ICD)." World Health Organization. Forefundet Web. 29. nov 2014. <<http://www.who.int/classifications/icd/en/>>.

World Health Organization 2 (2014). "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10th Revision (ICD-10)-2015-WHO Version for ;2015" World Health Organization. Forefundet Web. 29. nov 2014. <<http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2015/en#/F60-F69>>

Spiegel, Alix (2011). "Creator Of Psychopathy Test Worries About Its Use." Udgivet d. 27. maj 2011. Forefundet Web. 2. Dec. 2014. <<http://www.npr.org/2011/05/27/136723357/creator-of-psychopathy-test-worries-about-its-use>>.

Poulsen, Peter Andreas Aagard (2013). "Er De Fleste Psykopater Mænd?" *Videnskab.dk*. Udgivet d. 8. maj 2013. Forefundet Web. Dec. 2014. <<http://videnskab.dk/sporg-videnskaben/er-de-fleste-psykopater-maend>>

Videoklip:

Klip 1: Meloy, John Reid & Carveth, Donald: *J. Reid Meloy and Donald Carveth on The Mind of the Psychopath* [YouTube film] (2012, 30. april). TVOBIGIdeas, be. <<https://www.youtube.com/watch?v=MVpLnB4VyEk>>

Klip 2: Skotte, Ulrik. (Producent), & Vynne, Marie. (Redaktionschef) (6. November 2014). *Ti Stille Kvinde* (1:3) [Dokumentarserie på DRtv] (Tilgængelig på <<http://www.dr.dk/tv/se/ti-stille-kvinde/ti-stille-kvinde-1-3#!/29:44>> indtil d. 31. december 2014)

Klip 3: TV2 Doks (Producent), Ralf Andersson (Instruktør). (2000) *En morder vender hjem* [Dokumentarfilm]. TV 2 | Danmark A/S, Danmark.

Klip 4: Frank, Lone, Vidø, B., Eugen-Olsen, Jesper (Producenter), & Grønkjær, Pernille Rose (Instruktør). (2014) *Genetik Me* [Dokumentarfilm]. Danmark: The Four Letter Revolution Aps.

Litteraturliste:

- Bertelsen, Preben (2001): "Personlighedspsykologi", 1. udgave, Århus: Frydenlund.
- Brørup, Mogens, Hauge, Lene & Thomsen, Ulrik Lysger (2006): "Den Nye Psykologihåndbog", red. Mogens Brørup, 2. udgave, København: Gyldendal.
- Cleckley, Hervey M. (1988): "The Mask of Sanity - *An Attempt to Clarify Some Issues About the So-Called Psychopathic Personality*", 5. udgave, Textbook Pub.
- Defife, Jared (2010): "The Shrink Tank - DSM-V offers new criteria for personaity disorders". Psychology Today.
- Gammelgaard, Judy (2007): "Psykoanalysen" I. "KLASSISK OG MODERNE PSYKOLOGISK TEORI". Karpatschof, Benny & Katzenelson, Boj. Hans Rietzels Forlag. 1. udgave, Danmark.
- Gergen, Kenneth J. & Gergen, Mary: *Social Konstruktion* (2005) Dansk Psykologisk Forlag A/S, Danmark.
- Hacking, Ian (1995): "Rewriting the Soul. Multiple Personality and the Sciences of Memory". Princeton University Press, Princeton, New Jersey.
- Hare, Robert D. (1972): "Psykopati: Teori og forskning", oversat af Lone Spanheimer. Udgivet af Hans Reitzel, Danmark.
- Hare, Robert D. (2010): "Dansk scoringsguide til PLC-R2nd", oversat og fagligt bearbejdet til dansk af: An-Charlotte Bondam, Susanne Bengtson og Tommy Lillebæk. Hogrefe Psykologisk Forlag A/S 2010. Danmark
- Jensen, Helle m.fl. (2014): "Empati - Det der holder verden sammen". Rosinante, Danmark.
- Kantor, Martin (2006): "The psychopathy of everyday life: how antisocial personality disorder affects all of us". Connecticut, U.S.A.
- Lind, Irene R. (2010): "Pæne psykopater og deres ofre". Credo, Norge.
- Meloy, John Reid (1992): "The Psychopathic Mind: Origins, Dynamics, and Treatment". Jason Aronson Inc, Copyright 1988. New Printing 1992.
- Nielsen, Marian (2014) [Forelæsning]. "Udviklingspsykologien: En bevægelse fra en mere individorienteret til en mere sociokulturel tilgang", Roskilde Universitet, forelæsning 5 ved fagmodulskursus 3, d. 9. oktober 2014.
- Pemment, Jack (2013): "Psychopathy versus sociopathy: Why the distinction has become crucial". The University of Mississippi, Biology Departement. Elsevier Ltd, U.S.A.
- Perez, Pamela R. (2012): "The etiology of psychopathy: A neuropsychological perspective". Loma Linda University, United States. Elsevier Ltd.

Poulsen, H. D (2014): "Hverdagens psykopater: Mennesker der skader andre: Syv fantastiske fortællinger". Liva, Danmark.

Pull, Charles B. (2013): "Too Few or Too Many? Reactions to Removing versus Retaining Specific Personality Disorders in DSM-5", Medscape Multispecialty.

Seland, Sylvie (2012): "I misteltenens magt : en personlig beretning om samlivet med en psykopat". Mellempgaard, Danmark.

Szasz, Thomas (1972): "The Manufacture of Madness". Routledge and Kegan Paul Ltd. London, England.

Szasz, Thomas (1973): "The Second Sin". Routledge and Kegan Paul Ltd. London, England.

Udsen, Sanne (2013): "Parasitter i habitter: om personer, der forgifter arbejdspladsen". L&R Business, Danmark.

Yıldırım, Barış O. & Derksen, Jan J.L. (2013): "Systematic review, structural analysis, and new theoretical perspectives on the role of serotonin and associated genes in the etiology of psychopathy and sociopathy". Radboud University, Department of Clinical Psychology. Elsevier Ltd. Nijmegen, Holland

Hjemmesider:

Kupfer, David (2014). "To the DSM-5 User Community." *DSM-5 Development*. American Psychiatric Association. Forefundet Web. 28. nov 2014. <<http://www.dsm5.org/Pages/Default.aspx>>

World Health Organization 1 (2014). "International Classification of Diseases (ICD)." World Health Organization. Forefundet Web. 29. nov 2014. <<http://www.who.int/classifications/icd/en/>>.

World Health Organization 2 (2014). "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10th Revision (ICD-10)-2015-WHO Version for ;2015" World Health Organization. Forefundet Web. 29. nov 2014. <<http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2015/en#/F60-F69>>

Spiegel, Alix (2011). "Creator Of Psychopathy Test Worries About Its Use." Udgivet d. 27. maj 2011. Forefundet Web. 2. Dec. 2014. <<http://www.npr.org/2011/05/27/136723357/creator-of-psychopathy-test-worries-about-its-use>>.

Poulsen, Peter Andreas Aagard (2013). "Er De Fleste Psykopater Mænd?" *Videnskab.dk*. Udgivet d. 8. maj 2013. Forefundet Web. Dec. 2014. <<http://videnskab.dk/sporg-videnskaben/er-de-fleste-psykopater-maend>>

Videoklip:

Klip 1: Meloy, John Reid & Carveth, Donald: *J. Reid Meloy and Donald Carveth on The Mind of the Psychopath* [YouTube film] (2012, 30. april). TVOBigIdeas, be. <<https://www.youtube.com/watch?v=MVpLnB4VyEk>>

Klip 2: Skotte, Ulrik. (Producent), & Vynne, Marie. (Redaktionschef) (6. November 2014). Ti Stille Kvinde (1:3) [Dokumentarserie på DRtv] (Tilgængelig på <<http://www.dr.dk/tv/se/ti-stille-kvinde/ti-stille-kvinde-1-3#!/29:44>> indtil d. 31. december 2014)

Klip 3: TV2 Doks (Producent), Ralf Andersson (Instruktør). (2000) En morder vender hjem [Dokumentarfilm]. TV 2 | Danmark A/S, Danmark.

Klip 4: Frank, Lone, Vidø, B., Eugen-Olsen, Jesper (Producenter), & Grønkjær, Pernille Rose (Instruktør). (2014) Genetik Me [Dokumentarfilm]. Danmark: The Four Letter Revolution Aps.

Klip 5: Robert D. Hare: :: *Corporation : Clinical Diagnosis (PCLR)* :: [YouTube film] (2007, 11. oktober). observationspring, Youtube. <<https://www.youtube.com/watch?v=ui9C6xVpVf0#t=22>>